

bizi anlamak, bizi anlatmak için

Afyonkarahisar'da tarihi “aşağıdan” yazalım...

haydi, sıradan insanlar etrafında dönen sivil tarihimiz için; gündelik hayatlarımızı, evlerimizi, işimizi, işyerlerimizi kaydedelim; haydi, bize ait sıradan resimleri, belgeleri, nesneleri sergileyelim...

AYTAM

Afyonkarahisar, Mollabahşı Mahallesi, Kale Caddesi Numara 15

Kadir DAYLIK

AYTAM yayınları no: 1
Aralık 2006

İÇİNDEKİLER

İçindekiler.....	2
ne yapmalıyız?.....	3
Afyonkarahisar'lıyız.....	5
neden olmasın?.....	6
AYTAM	7
AYTAM DOSTLARI.....	10
MÜZE KAHVEHANESİ.....	12
atmayın!.....	13
haşgeşdaşı.....	14
mertibane.....	15
evliya çelebi.....	16
sözlü tarih.....	17
kimlerdensin?.....	18
bi anlatıver.....	19
sivil tarih.....	20
Son Konser.....	21
eysiran.....	22
Afyon'da fabrika hasreti.....	23
Afyon Çimento fabrikasının inşaatına bugün başlanıyor.....	24
bir ay doğardı avlumuza.....	25
Afyonkarahisar'ın sahibi kim?.....	26
eski evlerimiz.....	27
esvap taşı.....	28
kayısı çekirdeğinden düdük.....	29
aranıyor!.....	30
Afyonkarahisar, AE2 Avustralya Denizaltısı ve org.....	31
Sayın Ahmet Ünlü, Çavuş Ahmet Ünlü yakınınız mıdır?.....	34
ZAFERİN BAŞLADIĞI BELDE	35
Afyonkarahisar'ı gezmeyi planlamak (2003).....	39
Yerel Basın'da yankılar...kişi ve kurumların destekleri.....	65
Sizden beklentilerimiz.....	68
İletişim :.....	69

ne yapmalıyız?

Afyonkarahisar çok da uzak değil; üstelik buradan, İstanbul'dan bakınca daha iyi görünüyor.

Diğer Anadolu kentlerinde olduğu gibi aynı hastalığın pençesinde kıvranıyor; yerel renkler hızla soluyor...

Sanki hokkabaz, tek tip formayı, yerel kılıkların üstüne bir çırpıda geçirmiş gibi.

Artık Afyonkarahisar'da olduğunuzu kent dokusundan ya da mutfak kokusundan fark etmeniz imkânsızdır... Yanınızdan geçen kimlerden olduğu artık bilinmiyor.

Eskiden mahalle fırınlarından çıkan ekmek kokularıyla, adine pilavı için çığırışan çocuk sesleriyle, bize özgü giysiler ve türkülerle karşılaşmak mümkündü.

Bugünse daha 10 km'deyken arabada tanıştığımız yerel radyolardan İstanbul'da, Ankara'da hatta dünyanın herhangi bir yerinde dinleyebileceğimiz melodiler yükseliyor...

Mağazalarda aynı giysiler, gençlerimiz aynı internet sitelerine giriyor, aynı simit sarayları var yol üstünde...

Çarşı ölüm döşeginde, çünkü büyük süpermarket zincirleri birer ikişer kuşatmış çevremizi...

Yeni bir alışveriş kültürü yayılıyor, sevdiklerimize Afyonkarahisar'a özgü bir şey götürmek istesek, bulamıyoruz...

Elbette ki sevinçler, dertler, şikâyetler, sohbetler de büyük kentlerdekililerle aynı...

Afyonkarahisar'ın renkleri soluyor birer birer...

Kale'den buğulu uzaklıklara bakar gibi, hayran hayran seyrediyoruz kendi kültürümüzden arta kalan kırık dökük parçaları... ve gün be gün güneş kadar uzağa düşüyoruz onlardan...

Artık Afyonkarahisar bizim imzamızı taşımıyor, büyük kentlerdekililerle aynı giysiler içinde, aynı tür yemekleri yiyip, aynı tip sinemalarda aynı ünlülere âşık oluyoruz. Televizyon dizilerinden ödünç alınmış sözcüklerle ilan ediyoruz aşkımızı...

Şarkı yarışmacılarını kendi mahallemizin çocuğuna tercih ettiğimiz için, zamanla derin bir hayal kırıklığı çalıyor kapımızı...

Afyonkarahisar'ımızla birlikte biz de kimliğimizi yitiriyoruz.

Ne yapmalıyız?

SAYIN

T.C.Kültür Bakanlığı
Eskişehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını
Koruma Kurulu'na sunulmak üzere

Müze Müdürlüğüne
AFYON

Kültür mirasımız içerisinde seçkin bir yere sahip olan, hayat biçimimizin, gelenek ve inançlarımızın oluşturduğu eski evlerimizi gelecek kuşaklara taşımak hepimizin insanlık görevidir.

Yılların oluşturduğu hayranlık ve merakım neticesinde ve koruma amacıyla, giderek yok olan Afyon Evleri'nden, nispeten az değişmiş ve az yıpranmış, ekte tapu örneği ve fotoğrafları yer alan Bahçeli Ahşap Evi 12.08.1998 tarihinde satın aldım.

Koruma statüsü kazanmış bu yapıda bakım yapacağım. Yapacağım bakım, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 28.02.1995 tarihli ve 378 karar no.lu Taşınmaz Kültür Varlıklarının Koruma, Bakım ve Onarımına İlişkin ilke Kararında belirtilen kapsamda olacaktır. Bakım, sadece yapının yaşamını sürdürmesini amaçlayacak, tasarımda, malzemede, strüktürde, mimari öğelerde değişiklik gerektirmeyecektir. Yapının ahşap, madeni, taş vb. çürüyen ya da bozularak eksilen öğeleri özgün biçimlerine uygun olarak aynı malzeme ile değiştirilecek, bozulan iç ve dış sıvalar, kaplamalar renk ve malzeme uyumu sağlanarak özgün biçimlerine uygun olarak yenilenecektir.

Yapının hâlihazır durumunu gösterir fotoğraflar ektedir. Bakım uygulaması için izin ve kararınızı talep ediyorum. Öncelikle halen su almakta olan çatının aktarılması zorunlu olduğundan kış mevsiminin yaklaşmış olması sebebiyle konunun ivedi görüşülmesini ve kararı müteakip uygulamanın Belediyece ve Müze Müdürlüğünce denetlenmesi için gereğini saygı ile dilerim.

04.09.1998

Kadir Daylık

Tapu Kaydı

Afyon, Merkez, Mollabahşi,
Kale Cad. 49 pafta,490 ada,4 parsel

Afyonkarahisar'lıyız...

Ne tür kimlik olursa olsun alın bakın; adı soyadı ve baba adından sonra doğum yeri bölümü var. Demek ki “doğum yeri” bir kimlik bilgisidir.

Sizin doğum yeriniz neresidir? Afyonkarahisar mı? Öyleyse Afyonkarahisar'lısınız.

Doğum yeri Afyonkarahisar olmayanlar Afyonkarahisar'lı olamazlar mı? Elbette olurlar...

Benim doğum yerim Afyonkarahisar değil, ama Afyonkarahisar'lıyım. Babam Afyonkarahisar'lı, annem Afyonkarahisar'lı ondan.

Ama oğlum da Afyonkarahisar'lı... Doğum yeri Afyonkarahisar değil, benim de doğum yerim Afyonkarahisar değil, annesinin de doğum yeri Afyonkarahisar değil ama oğlum Afyonkarahisar'lı...

Bir yerli olmak köklerinin oradan geliyor olmasından mıdır; bir anlamda evet.

Ama yaşadığımız yer Afyonkarahisar'sa yine Afyonkarahisar'lıyız...

Doyduğumuz yer Afyonkarahisar'sa yine....

Bir de, bir de ...

Bir de duygulandığımız yer...

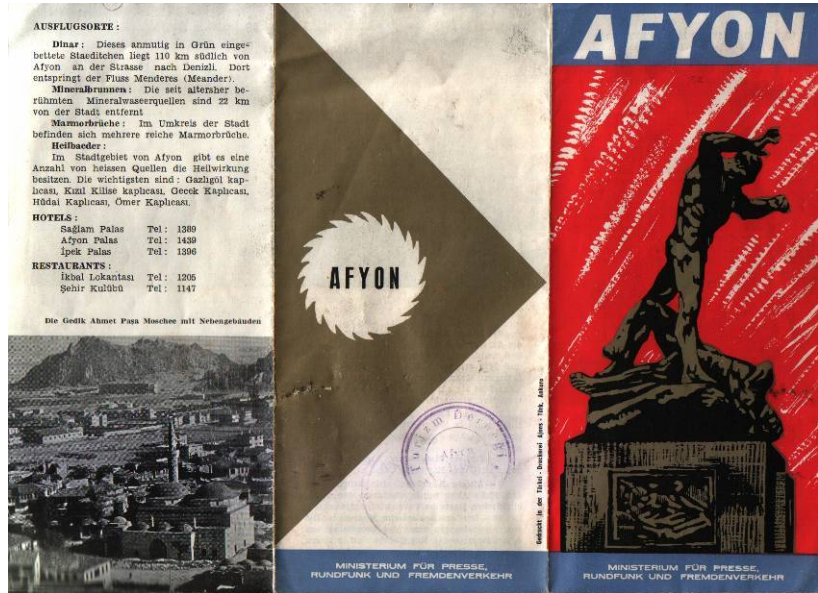
Duygulandığımız yer Afyonkarahisar'sa, Afyonkarahisarlıyız....

AYTAM Koleksiyonu

AYTAM Koleksiyonu

Almanca Broşür 1961 - AYTAM Koleksiyonu

neden olmasın?

Bir düş mü bu?

Neşeli, istekli, meraklı ve birlikte; biri ardı sıra diğeri, sonra yan yana ikisi üçü, kadını, erkeği, onu on beşi, çocuklarıyla o eve, buradaki eve yürüyorlar...

Ellerinde büyük küçük, sarılı, açık, eski nesneler, resimler, belgeler var.

Kiminin gözlerinde geleceğe bir anı bırakmanın heyecanı, coşkusu parıldıyor, kiminde geçen zamanın olgunlaştırdığı bir ağırbaşlılık, eskinin, kaybettiklerinin hüznü...

Geçmişin anılarıyla, bugünün sevinci ve yarının hayali kaynaşıyor, evden içeri süzülüyorlar...

Bir kat, sonraki kat, bir üstteki kat... Cıvıl cıvıl sesler, dünden bugünden konuşmalar, birbirine seslenen akranlar, soru soran küçükler, anlatan büyükler... Ev, dünü sevgiyle anan, yarını umutla bekleyen bugünün sıradan insanların anı ve merakları ile doluyor. Sıradan tarihin korunup kollandığı, anlaşılmasının ve bundan zevk alınmasının sağlandığı bir ortam oluşmuş.

Eskiye ait her türlü nesne, sergi dolaplarına serpiştirilmiş. Duvarlarda eski resimler, belgeler var, kitaplar, kataloglar...

Gelenler de ellerindeki büyük küçük tarihi eşyaları sergilenmek için bırakıyor, böylece yitip gitmesini önüyor, geleceğe armağan ediyorlar...

Yüzyıllık ev, bırakılan eşyalarla, resim, mektup ve belgelerle koleksiyonunu genişletiyor, yalnızlığından silkiniyor...

Bu güne kadar nelerimizi kaybettik? Daha nelerimizi kaybedeceğiz?

Sıradan hayatlarımızı, evlerimizi, işyerlerimizi, doğup büyüdüğümüz kenti, kullandığımız eşyalarımızı, gelenek ve göreneklerimizi anlatmak, çocuklarımıza göstermek, geleceğe bırakmak...

Düşlemiyoruz, hayıflanmıyoruz, iç geçirmiyoruz... Biz tarihi evi dayadık döşedik, bu işe tahsis ettik gitti...

Hadi hep beraber; Afyonkarahisar'da yerel tarih müzesi neden olmasın?

AYTAM

Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi Hakkında

Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu bölümünde yer alan Afyonkarahisar, coğrafi konumu itibariyle Marmara ve İç Anadolu bölgelerini Ege ve Akdeniz bölgelerine bağlayan bir geçiş ve kavşak noktasıdır.

Binyıllardır ününü sürdüren kalesi ve yine binyıllardır ekilen haşhaş bitkisinden adını almıştır; Afyonkarahisar.

Doğu ile batı, kuzey ile güney arasında bir geçit, bir eşik durumunda olması nedeniyle tarih boyunca önemli olmuştur.

Yapılan kazılara göre bölgede Cilalı Taş Devri'nde bile yerleşim varmış.

M.Ö. üç binden başlayarak, bilinen beş bin yıllık bir tarihe sahip olan Afyonkarahisar'da sırasıyla Hititler, Frigler, Lidyalılar, Persler, Helenler, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar hüküm sürmüştür.

Birinci Dünya Savaşından sonra Fransızlar, İtalyanlar ve Yunanlılar tarafından işgal edilen Afyonkarahisar, Kocatepe'den başlatılan Büyük Taarruz ile Büyük Önder Gazi Mustafa Kemal Paşa komutasındaki Türkiye Büyük Millet Meclisi Orduları'nın en büyük zaferine ev sahipliği yapmıştır.

Afyonkarahisar, bugünkü Türkiye Cumhuriyetinin varlığının pekiştirildiği topraklardır.

Afyonkarahisar'da tarih, soluksuz seyredilen bir film gibidir.

Peki, biz, tarihi “*seyrettiğimiz bir film*” değil de “*kendimizin de aktörleri olduğu süreklilik taşıyan bir oyun*” olarak kavrayabilir miyiz?

Tarihçilik devlet ve resmi kurumları merkez alan, insanlardan uzak bir çalışma çevresi olarak görüldüğünde sıradan hayatlarımızı, evlerimizi, işyerlerimizi, içinde yaşadığımız kentin sivil olaylarını, çevremizi, gelenek ve göreneklerimizi anlamamız ve kavramamız pek mümkün olamamaktadır.

İşte AYTAM, gündelik hayatlarımıza, evlerimize, işimize, işyerlerimize ait her türlü orijinal resim, belge ve nesneyi kayıt altına alınmış sözlü anlatımları kullanarak, bunların kaybolup gitmesini önlemek için derleyerek, Afyonkarahisar'ın yerel tarihini aydınlatmak, herkes için anlaşılır hale getirmek ve sevdirmek amacıyla yola çıkmıştır.

Devlet ve kurumlar merkezli resmi tarih, AYTAM'ın çalışma alanı dışında olup, daha kapsamlı ve önemli bir alan olarak görülmekte, reddedilmemektedir.

AYTAM, Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi'nin kısaltılmış adıdır. Afyonkarahisar'da Mollabahşi Mahallesi, Kale Caddesi Numara 15'de bulunan, sivil mimari örneği ve kültür varlığı olarak tescilli 3 katlı bahçeli ahşap bir ev onarılarak AYTAM'a tahsis edilmiştir.

AYTAM Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi, yıllar içinde toplanarak oluşturulan küçük koleksiyonların sergilenmesi için kapılarını açmış olup AYTAM dostlarının bağışlayacağı veya emanet bırakacağı resim, belge ve nesneyi geleceğe taşıma görevini üstlenecektir.

Sergiden başka yerel tarihin, sözlü tarihin, mikro tarihin, kentteki işyerlerinin, toplulukların, gündelik hayatın tarihinin araştırılması, böylece sessiz çoğunluğun tarihe dâhil edilmesi AYTAM'ın amaçlarından biridir.

AYTAM, Afyonkarahisar'daki sıradan insanların tarihinin yazılışını arzulamaktadır. Dolayısıyla Hititler, Frigler, Lidyalılar, Persler, Helenler, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar'ın kültürel özelliklerinin harmanlandığı, geçmişteki ve günümüz Afyonkarahisar'ının yerel tarihinin anlaşılmasını ve bundan zevk alınmasını teşvik etmek için yola çıkan AYTAM'ı, ziyaretçilerin ve destekçilerin, kültürel miras ve çevreye ilişkin değerleri geliştirecek güçlü bir araç olarak görmeleri beklenmektedir.

AYTAM Onarım Öncesi

AYTAM Onarım Sonrası

AYTAM KURUCULARI

Yıldız, Kadir, Barış Can Daylık

Yıldız Daylık, 1962 İstanbul doğumlu. İlk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 1979 – 1983 yılları arasında İ.Ü. Hukuk Fakültesinde okudu. Kadir Daylık, 1962 Konya doğumlu. İlk ve orta öğrenimini Keşan ve Afyonkarahisar'da tamamladı. 1979 – 1983 yılları arasında İ.Ü. Hukuk Fakültesinde okudu.

Yıldız Daylık ve Kadir Daylık 1985 yılında birlikte kurdukları Daylık Avukatlık Bürosu'nda halen serbest avukatlık yapmaktadırlar. 1998 yılında satın aldıkları Afyonkarahisar'da Mollabahşi Mahallesi, Kale Caddesi Numara 15'de bulunan, sivil mimari örneği ve kültür varlığı olarak tescilli 3 katlı bahçeli ahşap evi restore edip tarihi ve yerel yapısına uygun olarak döşeyerek geleceğe armağan etmişlerdir.

Yıllar içinde toplanarak oluşturulan küçük bir koleksiyonun bu evde sergilenmesiyle başlayıp, bağış ve emanet bırakılacak her türlü orijinal resim, belge ve nesne ile koleksiyonun genişletilmesi amaçlanmıştır.

AYTAM Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi, yerel tarihin, sözlü tarihin, mikro tarihin, kentteki işyerlerinin, toplulukların, gündelik hayatın tarihinin araştırılması ve gelecek kuşaklara aktarılması için sivil bir organizasyon olarak düşünülmüştür.

AYTAM'ın kurucularından olup, bilişim desteğini sağlayan Barış Can Daylık, 1987 İstanbul doğumlu olup, İstanbul'da tamamladığı ilk ve orta öğreniminden sonra halen Koç Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü 3. Sınıf öğrencisidir.

AYTAM kurucuları, akıp giden zamanda, geleceğe çok küçük de olsa bir kayıt bırakabilme yolundaki çabaları ile başkalarını da yüreklendirip örnek olabilme arzusundadırlar.

AYTAM - Pencere

Kadir-Yıldız-Barış Can DAYLIK

AYTAM DOSTLARI

Sponsorlar, Gönüllüler, Bağışlayanlar, Emanet Bırakanlar

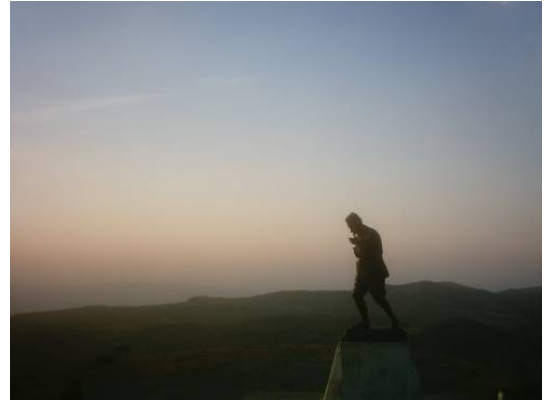
AYTAM Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi, zengin bir aileden, büyük sermaye grubundan, politik çevreden ya da devletten hiçbir destek almadan kısıtlı olanaklar içinde doğmuş bir sivil girişimdir. Farklı kuşaklardan, mesleklerden, çevrelerden kişilerin AYTAM'ın iddia, hayal ve çabalarına ortak olmasına ve yükümlülük almasına ihtiyaç vardır.

AYTAM'ın varlığını sürdürebilmesi, amaçlarını gerçekleştirebilmesi, faaliyetlerini yaygınlaştırıp zenginleştirebilmesi yolunda katkısı olan herkes AYTAM DOSTU olarak kaydedilmektedir.

AYTAM DOSTU olmayı bazı sorumlulukları olan ve bazı hakları birlikte getiren farklı kategorilerde bir ilişki olarak düşünüyoruz.

AYTAM - seki

KOCATEPE

AYTAM Koleksiyonu - AFYONSPOR – 1967

Sponsorluk

Kişi veya kurumların AYTAM Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi'nin ihtiyaçlarını veya AYTAM'ın yürüttüğü/ yürüteceği projelerin giderlerinin tümünü ya da bir bölümünü bağış olarak karşılaması kabul edilir.

Sponsorlara süresiz AYTAM Dostu kartı verilmektedir.

Gönüllülük

Farklı kuşaklardan, mesleklerden, çevrelerden kişilerin AYTAM Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi'nin iddia, hayal ve çabalarına ortak olma duygusuyla, AYTAM merkezinde veya AYTAM'ın yürüttüğü/ yürüteceği projelerde parasal karşılık almadan yükümlülük ve görev üstlenme istekleri kabul edilir.

Gönüllülere hizmetleri ile ölçülü olarak süreli ya da süresiz AYTAM Dostu kartı verilmektedir.

Nesne Bağışlama

AYTAM Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi, Afyonkarahisar'ın yerel tarihini aydınlatarak, herkes için anlaşılır hale getirmek ve sevdirmek amacıyla her türlü orijinal resim, belge ve nesneyi sergilemeyi amaçladığından, koleksiyonların geliştirilip zenginleştirmesi için bunların bağışına çok önem verilmektedir.

Yerel tarih, sıradan hayatlarımızı, evlerimizi, işyerlerimizi, içinde yaşadığımız kentin olaylarını, çevremizi, gelenek ve göreneklerimizi konu aldığından, yakın ve uzak tarihi özelliği olan her tür ev ve iş eşyası, giyim eşyası, alet-edevat, resim, belge, kitap ve benzeri büyük-küçük her tür nesne bağışı kabul edilir.

Bağışlayanların adı soyadı ve yer almasını istedikleri açıklamalar sergilenen nesnede belirtilmektedir. Bağışlayanlara, teşekkür belgesi, süresiz AYTAM Dostu kartı ile bağışlanan nesnenin sergilendiği yerdeki fotoğrafı ve yer aldığı kataloglar gönderilmektedir.

Emanet Bırakma

Yakın ve uzak tarihi özelliği olan fakat sahibi için bağışlanamayacak önemde olan her tür ev ve iş eşyası, giyim eşyası, alet-edevat, resim, belge, kitap ve benzeri büyük küçük her tür nesne parasal karşılık ödenmeden belli bir süre için sergilenmek amacıyla emaneten alınır.

Emanet bırakanların adı soyadı ve yer almasını istedikleri açıklamalar sergilenen nesnede belirtilmektedir.

Emanet bırakanlara teşekkür belgesi ve süreli AYTAM Dostu kartı verilmektedir.

MÜZE KAHVEHANESİ

AYTAM Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi'ne tahsis edilmiş bulunan ve Afyonkarahisar'da Mollabahşi Mahallesi, Kale Caddesi Numara 15'de bulunan, sivil mimari örneği ve kültür varlığı olarak tescilli 3 katlı bahçeli ahşap evin giriş katı ve bahçesi müze kahvehanesi ve okuma salonu olarak düzenlenmiştir.

AYTAM - Bahçe

Satıştaki Ürünler

AYTAM koleksiyonunda bulunan, kartpostal, fotoğraf, harita ve gravürlerden tıpkı basım olarak yaptırılacak kartpostal ve afişler ile bazı görüntüler, t-shirt, bardak, tabak altlığı türünden eşyalara da uygulanacak ve tanıtım amaçlı olarak satışa sunulacaktır.

Ayrıca yerel özelliği olan ürünlerin de satışı planlanmaktadır.

AYTAM Koleksiyonu

AYTAM -Dip oda

atmayın!

Elimizde bir berger boru pensesi var. Ne yapalım... Berger boru nedir? Afyonkarahisar'a elektrik ne zaman geldi, bilmiyoruz. Evlerde ne zaman kullanılmaya başlandı?..

AYTAM'a tahsis ettiğimiz ahşap evin onarım çalışmaları sırasında elektrik tesisatını baştanbaşa yenilemek gerekmişti. Ancak evin tarihi özelliğini bozmamak için tesisat eski tip boruların içinden geçirildi. Sıvanın ya da ahşap aksamın üzerinden giden siyah borular... Bunlara berger boru dendiğini öğrenmiştik o sıralar...

Elektrik evlerde kullanılmaya başlandığı sırada, herhalde bir tesisat yaptırma seferberliği yaşanmıştır. Mecburen sıva üstü tesisatlar yapılmıştı... Halen o günleri hatırlayanlar vardır. Ziftli kâğıt üzerine sarılmış kurşun borulara, dönüşler için özel bir penseyle dirsek yapılmış; buna berger boru pensesi deniyor. Bizde berger boru pensesi var. Bu gün için kullanım alanı olmayan tarihi bir nesne, bunu sergileyeceğiz...

Teneke bir sigara kutusu, deri cüzdan, ütü...

Bir çan, bir kasap kancası, salıncak...

Eski tapular, ders kitapları, sandık, sepet, lamba, radyo, kılıç...Var.

Sizde ne var?

Mühür, düğme, çekiç, eysiran, tabak?...

Kese, gözlük, şişe, fotoğraf?...

Sizde ne varsa atmayın, her şey bir tarih nesnesidir...

AYTAM, yıllar içinde toplanarak oluşturulan küçük koleksiyonların sergilenmesi için kapılarını açacak olup, dostların bağışlayacağı her tür nesne, resim ve belgeyi geleceğe taşıma görevini üstlenmek istemektedir.

Bir belge, kitap, resim... kartpostal, pul, mektup...

Atmayın...

Her nesne bir tarih saklıyor, bir araştırmanın başlangıcı, bir bilinmeyenin aydınlatıcısı olabilir...

Atmayın, bize getirin, herkes için sergileyelim... Bunlar Afyonkarahisar'daki sıradan hayatlarımızı, evlerimizi, işyerlerimizi, gelenek ve göreneklerimizi kısacası kültürel mirasımızı anlaşılır kılacak, çevremize ilişkin değerlerimizi geliştirecektir; atmayın...

haşgeşdaşı

Haşgeşdaşını hiç kafasına yiyeniniz var mı? Ben birkaç defa yedim.

Babaanneme yalvarırdım, “ben de biraz haşhaş sürteyim” diye... İzin verirdi ama onun el alışkanlığı ile az çok düzenli ve uyumlu bir biçimde art arda sergilediği hareketlerini beceremezdim. Bir avucuna aldığı kavrulmuş haşhaş tanelerinden yeteri kadarını taşın üzerine döküp sonra da onları azar azar taşın elciğinin altına alıp sürtülmüş haşhaşı ön tarafta biriktirirdi... Babaannemin sürttüğü haşhaşlardan hırsızlama alıp yediğimi, ya da şekerle karıştırdığımı unutmadım. Ne zaman haşhaş kokusu duysam babaannemin haşhaş sürmesi hafızamda canlanır.

Babaannem şimdi yok. Onun sonsuzluğa göçtüğünü öğrenince haşgeşdaşını kafama yemiştım. Bunun acısı hiç geçmeyecektir.

Afyonkarahisar’ın yerel tarihini aydınlatmada, küçük büyük mutlaka katkısı olacak, geçmişe ilişkin gündelik yaşam biçimlerine ait tüm görgülerini de babaannem yanında götürdü; onları doğrudan biçimde ondan dinlemek artık mümkün değil.

İmaret Camisinin karşısındaki eski evleri ve sokakları bilir misiniz? Şimdi yoklar. Hele o evlerden bir tanesi vardı ki kartpostallara bile basılmıştı, o kartpostal şimdi bulunur mu bilmem. Kırmızı boyalı iki katlı büyük bir evdi. Sanırım iki girişi vardı. Önünde faytonlar dururdu.

İşte o evin yıkıldığını gördüğümde haşgeşdaşını o zaman da kafama yemiştım, hala acıyor...

Kız kardeşimin oğlu henüz 2 yaşında. Acaba biraz büyüüp akli erdiğinde haşgeşdaşından ve onu kafama yediğimden bahsettiğimde buna ne anlam verecektir? Haşgeşdaşını nasıl hayal edecek, onu, nasıl kafama yediğimi düşünecektir?

Anlattıklarımın mecazi anlamda olduğunu kavrayabilmesi için, en iyisi onu, haşgeşdaşı ile buluşturarak, elleriyle tutup, öyle birkaç defa kafaya yenecek kadar hafif bir şey olmadığını göstermeliyim.

Afyonkarahisar’da artık evlerde bulunmayan fakat yakın zamanlara kadar her evin demirbaş mutfak gereci olan haşgeşdaşını yeni kuşaklara göstermek, anlatmak bizim görevimiz değil mi?

Sergilenecek nesneler arasında elbette haşgeşdaşı da olacak. İyi ki olacak. Yoksa yeni kuşak haşgeşdaşını gerçekten kafama yediğimi zannedip hafızasına öyle kaydedecektir. Görsünler ve bilsinler ki, gerçekten de haşgeşdaşı kafaya yenecekse, bir defa yenir, sonra da sonsuzluğa göçülür.

mertibane

Mertibane bir tür bakır tabak olmasına karşılık, hep beraber bir işin kotarılıp, bitirilmesinin simgesi değil midir? Ortaya getirilir; beş on yakadan hep beraber, hep beraber, hep beraber içindeki bitirilir... Sofrada omuz omuza ve böylece yalnız olmamanın hazzı lezzete lezzet katar. Herkes yanındakini ağırlar, saygı ve sevgi ile doyulur.

Et istenirken kebablık istenir. Pidelerin de incesi, muntazamı seçilir. Bir de tuz, karabiber ve taze maydanoz...

Mertibane, kebabın kabıdır. İftarda kebab başyemektir. Kuşbaşı et suyunu çekene kadar kavrulur. Üzerini örtecek kadar su konup tuzu eklenerek tekrar pişirilir. Pideler kare şeklinde ya da baklava dilimi doğranır. Bu iş evin çocuklarıdır. Keskin bir bıçak ve mutfak tahtası, pide doğrama işini zevkli kılar.

Pişen kuşbaşı et, suyundan çıkartılır. Süzülen su, pidelerin ıslatılmasında kullanılacaktır. Islatılan pideler et suyunda fazla bekletilmeden mertibaneye alınır. Pidelerin üzerine etler konur, biraz daha pide... İstenirse bir kepçe et suyu daha gezdirilir. En üstüne karabiber, maydanoz...

Mertibane sofraya getirilir... En yaşlı olan başlar, “hadi buyurun soğutmayın” der. Hep beraber kaşık sallanır, beraber doyulur...

Mertibane tek insanların değil, sivil toplumun gerecidir. Doğum yemeği, ölüm yemeği, sünnet düğünü, hacı daveti, zinardı daveti, oğlan kınası daveti, güvey koyma daveti, el öpme ve çeyiz indirme daveti ve gezekler mertibanesiz nasıl olur?

Beş on yakadan hep beraber mertibaneye doğru... Haydi, buyurun, soğutmayın, kebab, cimcik hamuraşı, paçık, musakka, dolma mertibaneden yenir.

Bunlar artık kalmadı demeyin; cıvıl cıvıl sesler, dünden bugünden konuşmalar, birbirine seslenen akranlar, soru soran küçükler, anlatan büyükler...

Her türlü resim, belge ve nesneyi, kayıt altına alınmış sözlü anlatımları kullanarak Afyonkarahisar’ın yerel tarihinin aydınlatılıp, herkes için anlaşılır hale getirmek ve sevdirmek için yola çıktık. Mertibane de bunun bir simgesidir. Çocuklarınıza gösterin...

İddia, hayal ve çabalarımıza ortak olunmasına, yükümlülük alınmasına, destek verilmesine ihtiyacımız var. Haydi, mertibaneye

kaşık sallayalım, elbirliğiyle ve hep beraber...

evliya çelebi

Buraya Karahisar'ı Sahip derler. Sultanlık defterinde böyle yazılıdır. Sancak Bey iki tuğludur. Uleması çoktur. Halkı gayet iyidir.

Kalede üç buğday ambarı ve cephanе hazineleri ve 7-8 adet su sarnıcı vardır. Kapıları daima kapalı durur. Yılanı ve çıyanı gayet çoktur. Kimseler yoktur. Daire biçimindeki kale çevresi iki bin adımdır. Etrafı köy ve kasabalar, bağ ve bahçelerle süslüdür. Bu üç kale kapısından yukarı ve aşağı ne at nede katır inip çıkabilir. Orta hisarın kapısı kibleye karşıdır...

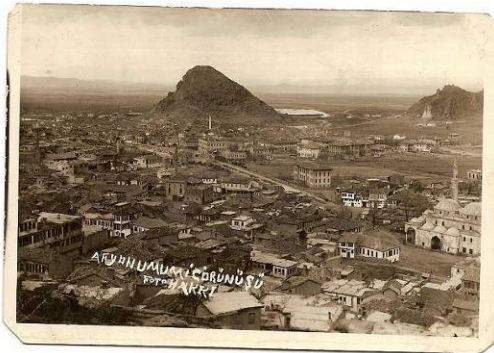
Bu şehrin hangi evine girersen bir saray görünür: Misafirhanesi ve haremi ayrıdır. Geniş avlular içindedir. Mükellet ve Müzeyyen İmaret Camisi burma minarelidir ki misli Bursa şehrinde ola... Hastalara şifa veren bir hamamı, yetmiş hücreli medresesi vardır...

Yedi tekke vardır... Beş hamamı vardır... İki çarşısı vardır... Saraçhanesi hiçbir diyarda yoktur... Burada işlenen besatları hiçbir diyarda işlenmez... Zira Karahisar köselesi, sahtiyan ve gönleri pembeye çalan renktedir. Yüz dükkânlık tabakhanesinde üç bin kişi çalışır. Dükkânları şehrin dışında, derenin iki kenarındadır. Ayrı cami ve mescitleri vardır. On dokuz tüccar hanı vardır...

Çarşı pazarı öyle kalabalıktır ki, insan insanın omzunu sökemez. Zira büyük şehirdir ve çevresi gayet mamur kasabalardır. Nimetleri çoktur.

Gayet mümin kimselerdir. Amma halkının rengi sariya meyyaldir. Zira bu bölge afyon bölgesidir ve ekseriya afyon tiryakisidir. Havası ve suyu güzel olduğu için nane çöpü gibi, lades kemiği gibi arık âdemler değildir. Bütün halk çuha, ferace ve kontoşlar giyerler. Âlim ve zenginleri samur ve sof ferace giyip gezerler. Halkı ekseriya Mevlevi olduğu için külâh üzerine beyaz sarık sararlar ve cümle beyaz çar bürünürler...

Halkı gayet zekidir. Okumuşu ve düşünürü çoktur... Bu şehir münevver ve ruhani bir şehirdir. İnsan bu şehre girince, kalbi, gözü açılır, bağ ve bahçelerinde gamı dağılır, canına can gelir...

AYTAM Koleksiyonundan

AYTAM – Orta Kat

sözlü tarih

Çoğunluğu oluşturan ve o ana kadar tanınmayan sıradan insanlar etrafında kurulmuş bir tarih türü; sözlü tarih.

Yazılı belgelere ek olarak yaşayan bireylerin belleğe dayalı anlatımları aracılığıyla tarih yazma...

Ve sıradan insanları, gündelik yaşamı ve özneliği tarihin araştırma alanına dâhil etme...

Sözlü tarih, tarihin içine hayatı sokar, kapsamını genişletir.

Sözlü tarihin amaçlarından biri, daha az ayrıcalıklı ve özellikle yaşlı olanların anlatımlarını ses ve/veya görüntü yoluyla kaydederek bir arşiv oluşturmaktır. Seçilmiş bir birey, aile, topluluk, mahalle veya yöre sözlü tarihin konusu olabilir.

Sözlü tarih arşivi ise, tarihçinin ilgi alanına bağlı olarak belirli tarihi dönem ve konular üzerine hazırlanacak çalışmaların ana malzemesini oluşturur, bilgiyi gelecek kuşaklara taşır.

Afyonkarahisar'ımız için sözlü tarih; verimli bir alan, kaybedilmemesi gereken bir hazinedir.

Bugünü anlama çabasıyla yüzlerimizi geçmişe dönmekteyiz.

Bireysel tanıklıklara ilgi duymaktayız.

Sözlü tarih çalışmalarımız, kabul edilmiş mitleri ve resmi tarih geleneği içinde yer alan baskın yargıları yeniden tartmamızı, geçmişimizi doğru anlamamızı sağlayacaktır. Sıradan insanlarımızın saygınlık ve özgüven hissi kazanmaları, kuşaklar ve toplumsal sınıflar arasında bağlantıyı ve anlaşmayı sağlamak amacıyla...

İnsanlarımızın gündelik yaşam biçimleri ve kendi tarihleri anlattırılıp, en doğrudan biçimde toplanan, bu sözlü ve görüntülü kayıtlar derlenecektir.

Geçmişte Afyokarahisar'daki sıradan hayatlarımızın, evlerimizin, işyerlerimizin, içinde yaşadığımız toplumumuzun olaylarını, çevremizin, gelenek ve göreneklerimizin anlaşılmasını ve bundan zevk alınmasını hedeflemekteyiz.

Bizim büyümüş hallerimiz, büyüklerimiz...

Küçükken ki hallerimiz, çocuklarımız...

Hüseyin DAYLIK

kimlerdensin?

Bir Afyonkarahisar'lı başka Afyonkarahisar'lı ile ilk karşılaştığında “kimlerdensin” diye sorar.

Ben ilk gençliğime kadar Afyonkarahisar dışında yaşadığım için ve 4 yıllık bir kalıktan sonra yeniden ayrıldığım için bana da “kimlerdensin” diye çok sordular.

Hatırlıyorum bu soru ile ilk karşılaştığım çocukluğumda anneme giderek “biz kimlerdeniz”, öğrenmek istemiştim.

Afyonkarahisar'da kimlerden olduğunuzu çoğu kez soyadınız ele verirse de soyadı başka, lakabı başka olan kişiler de çoktur. Benim anne tarafımın “Büyükkebabçılardan” olduğunu bellemem, annemin evlilik öncesi soyadı Büyükkebabçı olduğu için kolay oldu.

Ne var ki baba tarafımızın kimlerden olduğunu bugün bile tam kavrayamadım. Babam, kız alıp vermeler sebebiyle “Teleklerden” olduğumuzu söylese de, bence bu konu biraz meçhuldür.

“Daylık” soyadımızın sözcük anlamı yoktur. Bir köy adıdır. “Daylık”ın anlamını soran herkese bunu böyle açıklıyorum.

Anlatılana göre ailemizin büyük dedesi Mustafa, ana baba ocağını terk ederek köyü ile bağını kesmiş, Afyonkarahisar'a yerleşmiştir.

Daylık, Afyonkarahisar'ın Sandıklı kazasına bağlı bir köydür. Mustafa dedemiz Afyonkarahisar'da okumuş, evlenmiş, müderrislik yapmıştır. Soyadı yasası nedeniyle torunları, dedelerinin geldiği köyün adını kendilerine soyadı olarak seçmişlerdir. Mustafa dedemizin torunlarından biri olan Kadir, benim dedemdir.

Bizim bu gün Daylık köyü ile herhangi bir bağımız yok.

İşte böyle, peki şimdi de siz söyleyin; kimlerdensiniz?...

Afyonkarahisar'da sözlü tarih “kimlerdensiniz” sorusunun cevabı etrafında çok dolaşacaktır.

Siz kimlerdensiniz? Sülaleniz neyle meşhur ve maruftur?

Bilindiği gibi yerel tarih, devlet ve resmi kurumlardan ayrı olarak tarihin aşağıdan yazılışını amaçlamaktadır. Kahramanları liderler değil, çoğunluğu oluşturan ve o ana kadar bilinmeyen insanlardır. Gruplar ve nesiller arasında bağlantıyı, dolayısıyla anlaşılmayı sağlar.

Cevap bir topluluğa ve zamana ilişkin aidiyet duygularımızı coşturacaktır.

Kimlerdensiniz?..

bi anlatıver

Dedem sözü sohbeti çok severdi. Ben ona okulda öğrendiğimiz bazı tarihi olayları sorar, fakat kitaplardaki gibi cevaplar alamayınca küçüklüğümün verdiği şımarıklıkla “atma dede” derdim. Oysa şimdi anlıyorum ki dedem hiç atmazdı, bilmediği konularda beni hayal kırıklığına uğratmamak için idare ederdi ama bildiği çoktu.

Dedem şimdi yok. Onu bu dünyadan uğurlarken yanında çok şey götürdü. Hem eski yazı, hem yeni yazı bildiği için, meraklı olup bulduğu her şeyi okuduğu için, esnaflık yapıp halka yakın olduğu için, ne yazık ki bir sözlü tarih kütüphanesini kaybettik.

“Bi anlatıver” deseaydık, anlattıklarını kayda alsaydık, Afyonkarahisar’ın sivil geçmişi ile ilgili çok değerli bilgilerimiz elimizde olacaktı...

Elbette dedemin yaşadığı dönemle ilgili tarihi kayıtlar vardır. Ancak biz devlet ve resmi kurumları merkez alan bir tarih çalışmasından söz etmiyoruz. Çalışma çevremizi insanlardan uzak seçmedik; gündelik hayatın ta kendisi olarak belirlediğimizden sıradan hayatlarımızı, evlerimizi, işyerlerimizi, içinde yaşadığımız kentin sivil olaylarını, çevremizi, gelenek ve göreneklerimizi anlamak ve kavramak istiyoruz...

İlk şekerçi dükkânı nasıl, nerede açıldı? Karaborsa halka nasıl yansıyor? Çarşı ekmeğinin ilk çıkışı nasıl oldu? Kentin içindeki mezarlık kamulaştırıldığında halk mezarlarını nasıl taşıdı? Marul bahçelerinde yetişen marullar nasıl satılırdı? Kaç kişinin bisikleti vardı? Pazar nerede kurulurdu? İlk kez ne zaman fotoğraf çekildi?..

Babaannem ise damda, dam yuvağı yanında Yunan’ın İzmir İstasyonu’na doğru kaçışını seyrettiğini anlatırdı... Birkaç gün sonra bağa giderken yolda, hendeklerde asker ölülerine rastladıklarını söylemişti. İşgal sırasında ne yer ne içerlerdi? Sokaklar nasıldı? Yunan askerlerinin yerli halkla ilişkileri nasıldı?... Ayrıntıların üzerine gitmem gerektiğini çocuk aklımla kavrayamadım. Tabi ki o zamanlar isteseydim bile onların kaydedilebileceği ve doğrudan geleceğe aktarılabilirdiği hayal dahi edilemezdi...

Şimdi öyle mi?

Pek çok kişide kayıt aletleri, kameralar var. Yaşlılarımızla hala görüşmek mümkün. Geç olmadan “bi anlatıver” desek hayli sözlü tarih kaydı yapabiliriz.

Bir gün geçirdiğimizde bir yetmiş yılı kaybediyoruz; haydi, vakit geçirmeden anlattıralım, kaydedelim, arşivleyelim... Biz proje desteği ve teknik destek için buradayız; varız.

sivil tarih

Kötü olaylarla, işgallerle, yakıp yıkmalarla, savaşlarla dolu tarih. İdealleri, iddiaları, başarıları ile tarihe geçmiş kahramanlar... Beyliklerin, imparatorlukların, devletlerin yıkılışı... İnsansız bir alanda dönüp dururlar...

Geçmişimiz savaşlardan, hayatımız kahramanlardan mı ibaret? Peki, etrafımızdaki bu kadar güzel şeyi kime borçluyuz?

Herhalde tarihin yazmadığı bir sürü “sıradan” insana... Hayata...

AYTAM olarak biz, Afyonkarahisar’daki “sıradan” insanların hayatları ile ilgiliyiz.

Haydi, sıradan insanlar etrafında dönen sivil tarihimiz için; gündelik hayatlarımızı, evlerimizi, işimizi, işyerlerimizi kaydedelim; haydi, bize ait sıradan resimleri, belgeleri, nesneleri sergileyelim...

Bizi anlatmak için; bizi anlamak için Afyonkarahisar’da tarihi “aşağıdan” yazalım!

Karahisar Kalesi

AYTAM Koleksiyonu

AFYONKARAHİSAR

Son Konser

Tahminen beş sene evvel kurulmuş bulunan (Afyon Musiki Cemiyeti) 20.2.1960 Cumartesi günü akşamı D.D.Y. lokalinde ve seçkin bir davetli karşısında son konserini verdi. Havanın soğuk ve yağışlı bulunmasından ötürü heştan bezmiş, bunalmış olan gönüllülerimizin de ferahlamasına sebep oldu. Çok kere tecrübe edilmiştir ki memleketimizin birçok yerinde büyük heveslerle kurulan bu gibi faydalı cemiyetler parlak kuruluşla işe başlarlar zaman geçtikçe tavsaya tavsaya dağılmaya kadar giderler. Memnuniyetle görüyoruz ki bizim cemiyetimiz bu halin tam tersine

olarak türlü mahrumiyetlerle de karşılaştığı halde gün geçtikçe biraz daha iyiye ve biraz daha mükemmele doğru ilerleyip durmaktadır. Heves kırmak için değil, bu hevesleri tahrik ederek daha mükemmeli istiskale teşvik etmek için bu münasebetle içimde kalmasına tahammül edemeyeceğim iki noktaya temas etmeyi vicdan borcu saymaktayım. Cemiyeti teşkil eden gençlerimizin olgun insanlar olduklarını ve (tenkid) in her sahada yapıcı bir kudret olduğuna inandıklarını pekiyi bildiğim için bu maruzatımı memnuniyetle karşılayacaklarına şüphe etmiyorum.

1-Programın (Açılış ve konuşma) sını yapan zat cemiyetin teamül safhalarını ifade ederken Türk musikisinin Afyon'da inkişafını temine gayret etmiş olan muhterem zevat arasında bazı kimselerin isimlerini, her nedense, hatıra getirmedir. Gönüm gençlerimizin bu heveslerini arttırmak için emek harcamış olduğunu ve bu maksatla 7 – 8 sene evvel evini ders salonu halinde kendilerine açmış olduğunu işittiğim ve şahsen tanımadığım D.D.Y. eski dış tabibi Sadık Yiğitbaş'ın da saygı ve sevgiyle anılmasını isterdi. Her hizmet, onu yapanların tevazularına rağmen takdir ile karşılanmalı ve (yerli olmasalar, burada olmasalar dahi) onların – çorbaya tuz katmak kabilinden – olsa bile bu gibi hizmetleri unutturulmamalıdır.

2-Musikide (Ahenk ve imtizaç) başlıca unsurdur. Bunu temin için hazırlık külfetlerinden kaçınılmamalı ve hele programda tespit edilmesi gereken dinlenme saatleri gelmedikçe hiçbir sanatkar sahneden ayrılmamalıdır. Nasıl ki intizamlı bir takdim sırası ile yandaki odadan sahneye geçilmiş ise aynı intizam içinde ve bu defa toplu bir halde sahneden ayrılmaya dikkat edilmelidir.

3-Dinleyenlerin istekleri önceden tertiplenmiş olan programlar üzerinde asla müessir olmamalıdır.

4-Cemiyete gelir kaynakları arayıp bulmak tabii bir zarurettir; bunu temin için konser esnasında piyango bileti satmak teşebbüsüne yer verilecekse bunu davetiyelerde açıkça belirtmelidir ki dinleyenler oraya parasız gelmiş bulunmalarının mahcubiyet sıkıntısını çekmesinler.

Sazların ve Solistlerin topladıkları alkışlar gerçekten hakları idi. O kadar muvaffak çaldılar ve söylediler ki (biraz daha emek sarf etmeleri kaydıyla) bu konserlerini Ankara'da ve İstanbul'da dahi bol bol takdir ettirebilirlerdi.

Son söz: kıymetli gençlerimizi bu başarılı konserlerinden ötürü bir kere daha takdir ve tebrik etmekten ibarettir; var olsunlar...

M. Behçet Perim

eysiran

Haşhaşlı pide ve ev ekmeği artık Afyonkarahisar'da bolca satılır olduğundan hasret kalmıyoruz ama hamursuz yemeyeli yıllar oldu.

Teknede hamuru son gördüğüm zaman ise, herhalde babaannemin sağlığındaydı...

Şimdi mini mini çocuklarımıza el becerilerini geliştirsınler diye oyun hamuru alıyoruz. Onlar plastik bıçakları ile hamurlarını kesip biçiyor, bu hamurlarla bazı şekiller, modeller yapıyorlar.

Ben babaannem ekmek yaparken teknenin kıyısından oyun için bir çimdik hamur aşırısam eysiranı elime yedim.

Eysiran büyüğü bir gereçtir. Muhkem bir kürek, becerikli bir kazıyıcı... Tekneden hamuru almak, kesmek, sıyırmak ona mahsustur.

Eysiran dövme demirden yapılırdı sanıyorum; belki halen de yapılyordur. On santimetre genişliğinde olan ağız kısmı biraz keskin olup yine yukarı doğru bir o kadar daha çıktıktan sonra, kare biçimindeki bu ince, mini kürek, ortasından çıkan yuvarlak bir sapla tek parça olarak tamamlanır.

Şu anda bize ait bir eysiran yok, son ana kadar bir yerden gelmezse dolayısıyla AYTAM'da da sergilenemeyecek.

Merak ediyoruz bu nesne kaç kuşağı yolcu etmiştir? Halen Afyonkarahisar'da ekmek yapılsın yapılmasın pek çok evin demirbaş mutfak gereci olan eysiran, yüzyılları aşarak günümüze gelmeyi başarmıştır.

İşte bu, işe yararlılık, terk edilemez, yaşamı öyle uzun, öyle uzun, öyle uzun olur.

Sıradan hayatlarımızı, evlerimizi, işyerlerimizi, doğup büyüdüğümüz kenti, kullandığımız eşyalarımızı, gelenek ve göreneklerimizi anlatmak, çocuklarımıza göstermek, geleceğe bırakmak...

Yerel tarihin, sözlü tarihin, mikro tarihin, kentteki işyerlerinin, kurumların, toplulukların tarihinin araştırılması “sessiz yığınların” tarihe dâhil edilmesi gibi devlet dışı alanların araştırılması...

Geçmişteki ve günümüz Afyonkarahisar'ının, sıradan insanların; Hititler, Frigler, Lidyalılar, Persler, Helenler, Romalılar, Bizanslılar, Selçuklular ve Osmanlılar'dan gelen kültürel özelliklerinin harmanlandığı tarihinin araştırılmasını ve bundan zevk alınmasını teşvik etmek...

Bu yararlılık da aynı eysiran gibi terk edilemez, yaşamı öyle uzun, öyle uzun, öyle uzun olur, diye düşünüyoruz...

Afiyon'da fabrika hasreti

Ne dereceye kadar doğrudur bilinmez. Nazilli'de kurulan bez fabrikasının evvela Afiyon'da kurulması tekarrür etmiş. Fakat bazı sebepler dolayısıyla fabrika Afiyon'dan Nazilli'ye naklölunmuş.

O tarihten beridir ki Afiyon'da bir fabrika hasreti vardır. Toprak gelirinden başka bir serveti olmıyan bu vilayet, iktisadi buhran içerisinde yıllar tüketmiş ve şimdi bir iktisadi gerilemeye kendisini kaptırmış bulunmaktadır.

Afiyon'un siyasi hayatındaki istikrarsızlığı mütalaa ederken, bu hususu da göz önüne getirmek yerinde olur. Fakirlik, iktisadi atalet gözle görünür, elle tutulur bir haldedir.

Bilhassa bir yıl kadar evvel, Devlet Demir Yolları İşletme Müdürlüğü teşkilatının ve Uçak alayının Afiyon'dan kaldırılması, bu vilayet için bir yıkım olmuştur. Ayın birinden onuna kadar, çarşıda, pazarda hareket görülür. Diğer günler, adeta bir tatil gününü andırır. Bu manzara karşısında, vilayetin zenginleri birer birer büyük şehirlere kaymışlardır. Çünkü ellerindeki parayı işletecek mevzu yoktur.

Eski iktidar devrinde olduğu gibi şimdi de zaman zaman heyetler Ankara'ya gider, büyüklerle temas ederler. Afiyon'un iktisadi gerilemesini anlatırlar. Her zaman olduğu gibi de zengin vaatlerle dönerler. Artık bu seyahatler mahalli gazetelerde mizah konusu olmaktadır.

Afiyonlular üzgündür. Buna rağmen bedbin değildirler. Demokrat Parti iktidarının Afiyon'un komşuları olan Eskişehir, Konya ve Kütahya'daki yapıcı icraatını görerek:

“- Elbette bir gün bize de sıra gelecektir” diye ümitlenmektedir.

RÜŞTÜ KUTMAN- Vatan Gazetesi – Afiyon İlavesi 29.04.1953

Afyon Çimento fabrikasının inşaatına bugün başlanıyor.

Afyon çimento fabrikasının temeli bugün merasimle atılacaktır. Yurt kalkınmasında yeni bir hamle olan bu fabrikanın açılışı münasebetiyle Türkiye Çimento Sanayi Umum Müdürü Orhan Kubat gazetemize şu beyanatı vermiştir.

“Memleket kalkınmasının esaslı unsurlarından birisi olan çimento istihsalı için müessesemizin on aydan beri devamlı surette yaptığı gayretlerin neticesi olarak 2 inci çimento fabrikasının temelini atıyoruz. Hiç şüphesiz bunu diğerleri takip edecektir.

Afyon’da temelini atacağımız çimento fabrikası müessesemizin ve Afyon Belediye ve hususi idaresi ile Yüntaş Afyon Çimento Fabrikası T.A.Ş.’nin iştirakiyle kurulan Afyon Çimento Sanayi T.A.Ş.’nin malıdır. Ve Afyon Çimento Sanayi T.A.Ş.’nin sermayesi 5.000.000.- liradır. Bu sermayenin 3.425.000.- lirası Türkiye Çimento Sanayi T.A.Ş. tarafından mütebaki 1.575.000.- lira da yukarıda adlarını saydığım müesseseler tarafından verilmiş ve şirket 23/4/1954 tarihinde kurulmuştur.

Afyon fabrikası diğer Çorum, Söke ve Bartın fabrikalarını yapacak olan Fives – Lille firması tarafından yapılacaktır. Ve fabrika makine tesisat ve inşaat bedelleri dâhil ceman 10.329.150.- liraya malolacaktır. Makine ve yedekleri bedeli olarak ödenecek paranın %10’una Fives – Lille firması yabancı sermayenin teşvik kanununa göre iştirak edecektir. Bakiye kalan %90 miktar ise 6 şar aylık taksitlerle 7 senede ödenecektir ki bu kredili kalkınmanın ne demek olduğunu göstermesi bakımından da mühimdir.

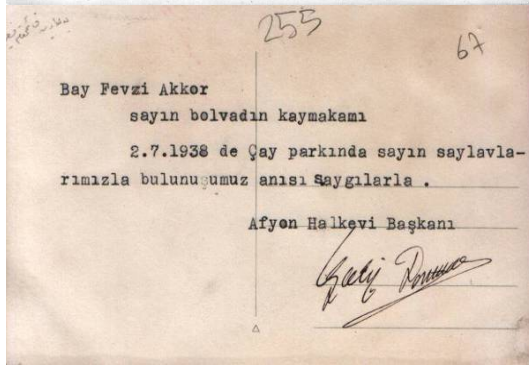
Fabrika için lüzumlu enerji Tunçbilek santralından temin olunacaktır.

Bellibaşlı hammadde olan kalker ve kil Afyon’da “Arkarası Kası” mevkiindeki kalker ve kil yataklarından temin olunacak ve devrilir karoserili kamyonlarla nakledilecektir.

Fabrika için lüzumlu kömür Tunçbilek ocaklarından temin olunacak ve istihlak edilecek kömür 35.000 ton kadar olacaktır.

Fabrika 250 ton gün kapasiteli olup senede 35.000 ton portlant tipi çimento istihsal edecektir. Memleketimizdeki çimento ihtiyacı göz önüne getirilecek olursa fabrikamızın faaliyete geçerek istihsale başlayacağı 1956 – 1957 senelerine kadar potansiyel ihtiyaç dediğimiz uyuyan çimento ihtiyacımız bugünkünden çok fazla olacağı kanaatindeyiz. İşte bunun için Türkiye Çimento Sanayi T.A.Ş. etütlerine devam edecek daha da lüzumlu yerlere fabrika inşaatı işinden geri kalmayacaktır.”

Zafer Gazetesi – 16 Eylül 1954 Perşembe Yıl:6 Sayı:2051 Rüzgârlı Sokak ANKARA

bir ay doğardı avlumuza

Geceleri, uzun kış geceleri,
Gürültüsüzce ve kendiliğinden
Bir ay, bir ay doğardı avlumuza
Acayip ürpertiler duyardım ben
Geceleri, uzun kış geceleri.

Dağlar buz kesilir, damlar üşürdü,
Sular pırıl pırıl, hava beyazdı
Ortalık, ortalık müthiş ayazdı!
Yol çatma çatma, ev omuz omuza
Dağlar buz kesilir, damlar üşürdü.

Bazan ishak sesi viranelerden
Bazan başlardı bir köpek uluması
Yaşama ile ölüm arası
Kader uzanıverir yolumuza
Bazan ishak sesi viranelerden.

Geceleri, uzun kış geceleri,
Gürültüsüzce ve kendiliğinden
Bir ay, bir ay doğardı avlumuza
Acayip ürpertiler duyardım ben
Geceleri, uzun kış geceleri.

Osman Attila
Güpegündüz 1956

A YTAM iç oda

Afyonkarahisar'ın sahibi kim?

II. Murşil mi? Hititlerin Arzava seferinde Haponova'yı kullanması Afyonkarahisar'ın sahibi yapar mı onu?

Firigler mi? Kaplıcaları Frigya Salutaris olarak ünlendirdiler diye Afyonkarahisar'ın sahibi Frigler mi?

Lidyalılar mı, Pers Orduları mı? Büyük İskender mi? Apemeia, Synnada, Docimeon, Amorium ve Pentapolis hâkimleri mi; Afyonkarahisar'ın sahibi kim?

Asya ve Anadolu Eyaletine Akronium adıyla bağlayan Romalılar mı, İmparator Hadriyan mı?

Bizanslılar mı sahibi Afyonkarahisar'ın?... Arkdios mu?

Selçuklu Sultanı I. Mesud mu Afyonkarahisar'ın sahibi?... Sultan I. Alaaddin Keykubat mı; lalası Bedrettin Gevhertaş mı?

Moğollar mı? Sahipata Beyi mi, Eşrefoğulları, Germiyanogulları, Karamanogulları Beyleri mi?... Afyonkarahisar'ın sahibi kim?

Osmanlı mı? Karaman Seferinde konaklayan Gedik Ahmet Paşa mı? Mısır Valisi İbrahim Paşa mı? Kim Afyonkarahisar'ın sahibi... Mevlevi Tekkesini onaran II. Abdülhamit Han mı?

İşgalci Yunan mı?

Başkomutan Gazi Mustafa Kemal mi? Afyonkarahisar'ın sahibi kim?

Tarih; soygunlar, hırsızlıklar, cinayetler... Yangınlar, felaketler, salgınlar... İşgaller, yakıp yıkmalar, savaşlar... Kurtuluşlar... Peki, güzel Afyonkarahisar'ımız kimin? Afyonkarahisar'ın sahibi kim?

Biziz, düş kırıklıklarımız, zorluklarımız, kötü ve sıkıntılı günlerimizle biziz... İdeallerimiz, iddialarımız, başarılarımız ve sevinçlerimiz ile biziz... Evlerimiz, ailemiz, işimiz ile... Bir sürü "sıradan" insanız biz... Her hikâyede biz varız. Afyonkarahisar'ın sahibi biziz...

eski evlerimiz

Afyonkarahisar'lı olarak sahip olduğumuz zengin tarihi ve kültürel miras dolayısıyla ne kadar övünsek azdır.

Ancak bu tarihi ve kültürel mirasa sahip olmak bizlere bir sorumluluk da yüklüyor; bu değerleri korumak ve geçmişten gelecek kuşaklara aktarmak zorundayız.

Eski evler, kültür mirasımız içerisinde seçkin bir yere sahiptir. Çünkü onlar geçmişteki hayat biçimimizi, gelenek ve inançlarımızı göstermektedir. Bizi biz yapan değerleri temsil etmektedirler.

Bu evlerimizi, gelecek kuşaklara bozulmadan taşımak hepimizin insanlık görevidir.

Afyonkarahisar'ın bir özelliği var. Eski evlerimiz mahalleler halinde duruyor. Arasına beton yapılar henüz girmemiş. Bu özellik Afyonkarahisar'ı da, çok fazla olmayan birkaç örnekte olduğu gibi bir müze kent yapıyor.

Afyonkarahisar, son yıllarda, sahip olduğu değerleri başarıyla dışarı açmış ve açmaktadır. Afyonkarahisar'ın adı birkaç alanda duyulmaya başlamıştır.

Ancak üzülerek söylemeliyiz ki eski evlerimiz henüz bilinmiyor.

Bundan daha da üzücü olanı da eski evlerimizin, yavaş yavaş değiştirilmeye, yıkılmaya, yok olmaya başlamasıdır.

Afyon Gönüllüleri ya da Afyon Sevdalıları isek bu konuya bir an önce el atmalıyız.

Zira zaman işlemeye devam ediyor. Evlerimiz 100 yıldır zamana direnmiş daha fazla direnecek güçleri yoktur. Bizim yardımımızı bekliyorlar.

AYTAM - Başoda

esvap taşı

“Anneniz sizi esvapdaşında yudu mu?”

Ben o günlere yetişemedim ama büyüklerim, çocukluklarında esvap taşında yıkanmalarını gülerek anlatırlardı.

Esvap taşı, Afyonkarahisar’da hemen her evin girişinde bulunan çamaşır yıkama yeri idi. Yekpare taştan düzeltilerek yapılmış ve çukur bir kısmı, onun dibinde bir gideri bulunan esvap taşı, günümüz lavabolarına benzese de onlardan çok daha büyük olup üzerinde rahatlıkla çamaşır yıkanabilecek bir alana sahip yapıdadır.

Doğrusu benim esvap taşı ile çok fazla anım yok. AYTAM’da biri içerde biri bahçede olmak üzere iki adet esvap taşı bulunmaktadır.

Hadi siz de esvap taşı ile ilgili söyleyeceklerinizi yazın da derleyelim, gelecek kuşaklara esvap taşı hikâyelerimiz kalsın.

Ben çok merak ediyorum, esvap taşı nerede yapılırdı, nerede satılırdı, evlere nasıl getirilip yerleştirilirdi. Evlere su alınması hangi tarihlerde oldu? Esvap taşının ortaya çıkışı evlere su alınmayla mı başladı? Esvap taşı önceleri taşıma su ile mi kullanılıyordu? Bahçedeki kuyunun, tulumbanın altında da esvap taşı var mıydı?

Esvap taşı... esvap taşı... esvap taşı... Bir süre sonra adı bile unutulacak esvap taşı...

AYTAM, gündelik hayatlarımıza, evlerimize, işimize, işyerlerimize ait her türlü orijinal resim, belge ve nesneyi kayıt altına alınmış sözlü anlatımları kullanarak, bunların kaybolup gitmesini önlemek için derleyerek, Afyonkarahisar’ın yerel tarihini aydınlatmak, herkes için anlaşılır hale getirmek ve sevdirmek amacıyla yola çıkmıştır.

Esvap taşı bizim ilgi alanımızda... Esvap taşını unutmayalım, unutturmayalım.

AYTAM – Bahçeden Görünüş

AYTAM –Orta Kat

kayısı çekirdeğinden düdük

Kayısı çekirdeğinden düdük...

İçine çek, üfle, içine çek, üfle, içine çek, üfle; ardı ardına ve çabuk çabuk; kayısı çekirdeğinden düdüğü ancak böyle çalabilirsin.

Önce iri bir kayısı alınır. Bir taş merdivene oturulur. Acele etmeden kayısı yenilir; oh.

Sonra çekirdeğinin yassı yüzlerinden bir tarafı taş merdivenin basamağına sürtülür, sürtülür, sürtülür...

Ara sıra sürtülen yere tükürülerek ıslatılır, yine sürtülür...

Çekirdeğin diğer yassı tarafı da sürtülür, bazen bir yüz bazen öbür yüz, sürtülür, sürtülür, sürtülür...

Yorulunca ya da sıkılınca bırakılır. Çekirdek sonra devam etmek için cebe atılır...

Eve gidilir, yemek yenir, uyunur; gece parmakların acısı kayısı çekirdeğinden düdüğü hatırlatır...

Sonraki gün aynı merdiven ya da başka bir taş, ya da taş duvar...

Kayısı çekirdeği yine sürtülür, bir yüzü ve öbür yüzü, ara sıra tükürükle ıslatılarak.

Sonunda yaşıyasın! Çekirdeğin bir yüzü delinecektir. Sonra öteki yüzü... Bir çivi ile delik düzeltilir, içi boşaltılır, üflenir, temizlenir, suda yıkanır....

Kayısı çekirdeğinden düdük hazırıdır; içine çek, üfle, içine çek, üfle, içine çek, üfle; ardı ardına ve çabuk çabuk... Kayısı çekirdeğinden düdük böyle çalınır.

AYTAM, gündelik hayatlarımıza, evlerimize, işimize, işyerlerimize ait her türlü orijinal resim, belge ve nesneyi, kayıt altına alınmış sözlü anlatımları kullanarak, bunların kaybolup gitmesini önlemek için derleyerek, Afyonkarahisar'ın yerel tarihini aydınlatmak, herkes için anlaşılır hale getirmek ve sevdirmek amacıyla yola çıkmıştır.

Haydi, kayısı çekirdeğinden düdük yapalım, anlatalım, derleyip saklayalım, gelecek kuşaklara bırakalım... Onlara geçmişimizi aktaralım...

aranıyor!..

Hayal ediyoruz...

Evinin kapısını çekip çıktığında eski sokaklara doğru çevirecektir yönünü; binyıllardır bütün heybetiyle aşağılara bakan Anadolu'nun öz taşından kalenin gölgesine doğru... Yolun taşı, her evin sıvası, kapısının, camının ahşabı demiri ona selam veriyor; evlerin içinde oraya buraya atılmış, sokulmuş eskiler hala buradayız diyorlar... O da gülümsüyor, kendi kendine gülene deli derler.

Sabahları erken kalkan, yürüyen, araştıran, okuyan, kentinin insanlarına, tarihine düşkün, girişken birisi yarım bırakılmış ya da sonu gelmeyen hikâyeleri tamamlamak için yollara düşer. Hayalleri, hayatının sınırlarından, yaşama koşullarının dayatmalarından büyüktür; hayat gerçekliğinden daha gerçektir...

Delidir o.

Kendi kendine gülenden başka, insanın iyisine, yüreklisine, hayranlık uyandıran hayalleri olanlara, tutkulusuna ve hesapsız paylaşanına da deli denir bizim oralarda...

Böyle birisi var biliyoruz.

Yüzyıllık bir evde sergilenecek eskiye ait her türlü nesneler... Belgeler, resimler, pullar, paralar, ev ve iş eşyaları, Afyonkarahisar'ın sıradan insanların tarihinin anlaşılması için kültürel miras ve çevreye ilişkin değerleri geliştirecek güçlü bir araç olma hayali ile yenilerinin eklenmesini bekliyorlar; çoğalmak istiyorlar...

Müze kahvehanesi tüm vakarı ile herkesi kucaklayan sıcaklığının dumanını tütütmek istiyor...

Buraya bir idareci.

Burayı ziyaretçilere açacak, koruyup kollayacak, gelişip büyümesine katkısı olacak...

Hayatının akışını değiştirecek bir seçim yapacak ve seçtiği, üstelik somut bir karşılığı olmadığı halde seçtiği bu göreve gönüllü...

Aranıyor!

Başımıza ne gelmişse hayallerimiz yüzündendir.

Ama..

Güzel, iyi ve yaşanılır bir dünya için kurduğumuz hayaller olmasa, hayat karşısında zorluklara direnebilir miydik?

Geçmişimizi geleceğe aktarmak için...

Afyonkarahisar, AE2 Avustralya Denizaltısı ve org

Avustralya'nın yeni İngiliz Milletler Topluluğu üyeliği ile denizaltıların bir deniz silahı olarak kullanılması aynı tarihe, 1901 yılına rastlıyor.

1914 yılında güvenli dizel motorlar, dört torpido kovani ile 8 torpido taşıyabilen ve daha fazla (30 kişilik) mürettebat kapasitesiyle yapılan E sınıfı denizaltılar, 54 metre uzunluk ve yüzeyde 589 ton (su altında 716 ton) ve 15 millik su üstü, 9 millik su altı hızına sahip mükemmel makinelerdi.

İlk çıkan E modeli denizaltıların ikisi Avustralya tarafından satın alınmıştı.

Bunları İngilizlerinkinden ayırt etmek için "E" harfinin önüne "A" konulmuştu. Bu nedenle isimleri AE1 ve AE2 dir.

İlk Avustralya denizaltısı olan AE1, Avustralya'nın 1. Dünya Savaşı'nda kaybettiği ilk savaş gemisi oldu.

AE2'nin hikâyesi ise benim açımdan muhteşemdir; çünkü bu denizaltının Afyonkarahisar'la bir bağlantısı vardır.

Afyonkarahisar ve AE2 Avustralya Denizaltısı; hayallerimi son sınırına kadar zorlasam bile bu iki sözcüğü bir araya getirebileceğimi zannetmezdim.

Selçuk Kolay 2 Temmuz 1998 tarihinde AE2'nin sancak tarafındaki ekzos çıkışına ulaşır, dokundu. Gemi Marmara Denizi'nin dibinde, 72 metre derinlikteydi ve 83 yıldır AE2'yi gören ya da ona dokunan ilk insan O oldu.

Ben bu konuya ilk kez 30 Nisan 1999 tarihli bir gazete haberinde rastladım. Çanakkale Savaşında boğazdan Marmara Denizi'ne geçen AE2 Denizaltısı'nın Sultanhisar Feribotu tarafından batırıldığını ve 32 mürettebatının 4 yıl boyunca Afyonkarahisar'da savaş esiri olarak tutulduğunu öğrenmiştim.

O tarihlerde Afyonkarahisar'da satın aldığım evin onarımı ile meşguldüm. Evin geçmişte Askerlik Şubesi olarak kullanıldığını biliyordum. Hemen Avustralya Başkonsolosluğu'na mektup yazdım:

"...gazete haberinden, Birinci Dünya Savaşı sırasında Marmara Denizi'nde batan AE2 Denizaltısının 32 mürettebatının 4 yıl boyunca Afyonkarahisar'da savaş esiri olarak

tutulduğunu öğrenmiş bulunuyorum. Şu sıralarda, o tarihlerde Afyonkarahisar'da Askerlik Şubesi olarak kullanılmış bir binayı satın alarak restorasyonunu yaptığım için haberin bu kısmı beni yakından ilgilendirdi. Afyonkarahisar'da 4 yıl savaş esiri olarak tutulan bu 32 mürettebatın Afyonkarahisar'daki günleri ile ilgili araştırma yapmak istiyorum. Bu konuda bana yol gösterecek bilgi ve belgeleri edinmem konusunda yardımlarınızı diler, teşekkür ederim.”

Cevap gelmedi. Tarih merakımı yenemiyordum, heyecanım durulmuyordu.

Savaş Esirleri Afyonkarahisar'da

mürettebatının isimlerini de buldum. Hatta bazılarının yayımlanmış günlüklerini okudum. Anılarında Afyonkarahisar'da geçirdikleri esaret günlerinden bahsediyorlardı. En heyecan vericisi de Afyonkarahisar'daki resimleri ile karşılaşmam oldu. Sonunda Henry Hugh Gordon Stoker'ın 1925 tarihli bir kitabı olduğunu gördüm. “Straws in the Wind”. Kitap yayında değildi. Londra'da bir sahafta satılıyordu; almayı beceremedim.

Günler, yıllar geçti. Ara sıra internette gezinirken “AE2’yi ve “Stoker” ı aradım. Yanılmıyorsa 2001 yılıydı. Avustralya’da yayımlanan bir kitaba rastladım. “Stoker’s Submarine” . Yazarları Fred-Elizabeth Brenchley’di. O kitabı da almayı beceremedim.

Afyonkarahisar’ın tarihi ile ilgili gizli kalmış bilgi ve kaynaklar oradaydılar ama uzanamıyordum; bunları bilmek bile bir keyif veriyordu, buruk bir keyif...

2006 yılı Ekim ayı sonlarıydı. Fikrini ve mekanını oluşturduğumuz AYTAM’ı hayata geçirmeyi düşünüyorduk. E-postaları olan hemşerilerimizle yazışmaya başladık. Bir e-posta geldi:

“Australiadan selamlar – İbrahim Kazal”

Hiç gecikmeden cevap yazdım:

“Ne zamandır üzerinde araştırma yapmak istediğimiz fakat yeterli kaynakların Türkiye’de bulunmaması, İngiltere’de ve özellikle Avustralya’da olması nedeniyle ertelediğimiz bir konuyu sizinle paylaşmak istiyoruz. Biliyorsunuz Çanakkale savaşları

sırasında boğazı geçen Avustralya'ya ait AE2 denizaltısı Sultanhisar hücumbotu tarafından batırılmış ve mürettebatı esir edilmişti. Bu mürettebat Afyonkarahisar'da tutulmuştur. Onlar Afyonkarahisar'daki günlerini, anılarını yazdılar. Bunlar İngiltere'de ve Avusturya'da yayımlanmaktadır. Özellikle geminin kaptanı Stocker'in anılarını yazdığı kitapta Afyonkarahisar'daki esaret günlerinin ayrıntılı bir şekilde anlatıldığını tahmin ediyorum. Bu konuda sizinle yazışmak ve yardımlarınızı almak isterim. Afyonkarahisar'ın yerel tarihi için, pek bilinmeyen bu konuda birlikte araştırma yapabilir miyiz?"

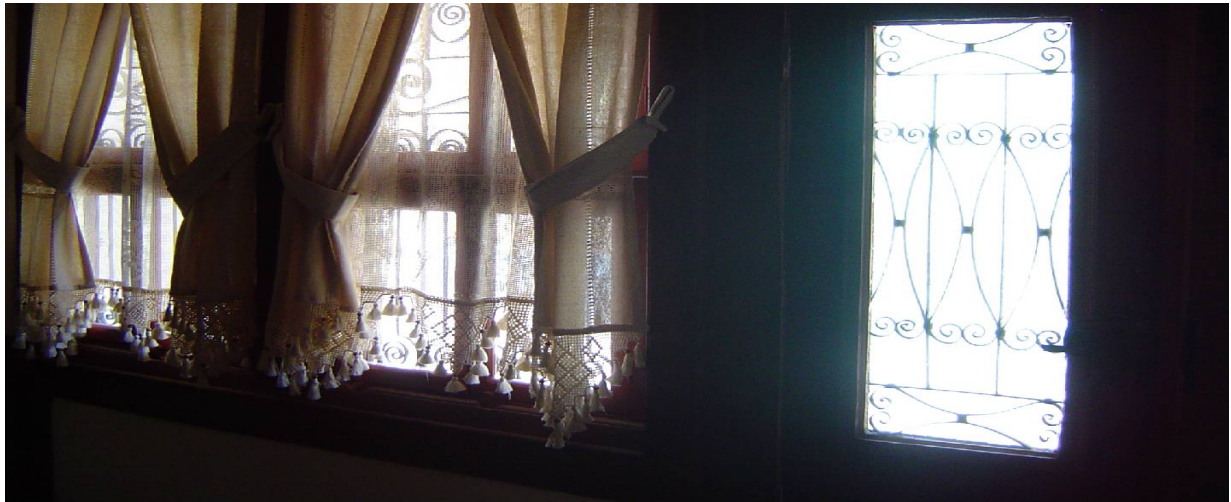
Tesadüfler, ardı ardına gelmeye başladı. Aynı tarihlerde TÜYAP kitap Fuarını gezen oğlum fuardan beni arıyordu:

"Baba Stoker'ın Denizaltısı kitabını buldum!."

Yılların merakı ve heyecanı ile kitabı o gece bitirdim. Kitapta Afyonkarahisar'ın yerel tarihi ile ilgili çok ilgi çekici anlatımlar var.

Tarih öyle müthiş bir alan ki hayallerimizin sınırları ona yetişemiyor. Afyonkarahisar ile Denizaltı sözcükleri yan yana gelmez sanan ben, şimdi sıkı durun; bu iki sözcüğün yanına bir de "org" hem de 1916 yılında Afyonkarahisar'da bir org sözcüğünü ekliyorum:

"...1916'daki kaçışından bu yana, Afyon'daki koşullar iyileşmişti. Orada da bir tiyatro grubu filizlenmişti, böylece Stoker yeni ilgi alanına devam edebilecekti. Afyon esirleri şehrin eşya deposunda bir org keşfetmiş, müzik ve tiyatro akşamlarına katkısı olsun diye hemen taksitli ödeme sistemiyle satın almışlardı...."

AYTAM – Üst Giriş

Sayın Ahmet Ünlü, Çavuş Ahmet Ünlü yakınınız mıdır?

Ahmet Ünlü, İstanbul'da bulunan çok değerli bir hemşerimizdir.

AYTAM'ın belge koleksiyonuna katmak amacıyla ihaleden yeni satın aldığımız 1953 tarihli Vatan Gazetesi Afyonkarahisar ilavesinde yanda görünen fotoğraf ve yazı var.

Fotoğrafın alt yazısı şöyle; "Yunan Başkomutanı General Trikopis'i esir alan Afyon'lu meşhur Ahmet Ünlü Çavuş (sağda). Dumlupınar'dan sonra Murat Dağlarına doğru çekilen Trikopis ve maiyetini Halit Akmansu'nun kumandasındaki tümen takip ediyordu. Ahmet

Ünlü de tümenin öncü birliklerindendi. Trikopisi mangası ile birlikte esir etmiştir. Trikopisin yanında General Diyonis, Miralay Vanderis bulunuyordu. Göyem köyü civarında teslim olan generali Sıvashlı yüzbaşı Salih Efendi'yle birlikte tümen kumandanının yanına getirmişlerdir."

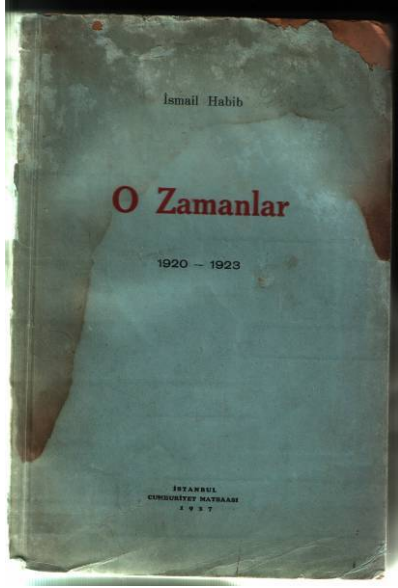
Merak ediyoruz; Çavuş Ahmet Ünlü, İstanbulda bulunan değerli hemşerimiz Ahmet Ünlü'nün, yakını mıdır?

AYTAM Koleksiyonu 8 Haziran 1922 Sandıklı

AFYONKARAHİSAR – İzmir-İstasyonu

AYTAM Koleksiyonu

ZAFERİN BAŞLADIĞI BELDE

Hakimiyeti Milliye - 15 Nisan 923

İsmail Habip

Afyonkarahisar artık bir isim olmaktan çıktı, on dört güne sıkıştırılan dolgun ve dasitanî zaferin başlangıcı oldu. Düşmana ilk yıldırım darbesi burada indirilmiş, üç senelik karanlığı parçalayan fecirin ilk nurlu perdesi burada açılmıştı. Afyon – İzmir hattı artık yalnız bir şimendifer yolu değil başlayan ve biten bir zaferin şanlı güzergâhıdır. Afyon ve İzmir, dört yüz kilometre ile ayrılan bu iki

belde on dört günle birbirine birleşti. İstasyona yaklaşıp ta tren biraz yavaşlamaya başlarken ön dört günün başındaki bu zafer beldesine bakıyorum:

Siyahımsı, sarp, yalçın, yüksek bir hisar, şehri ezecekmiş gibi, hemen üstüne yıkılıverecekmiş gibi duran korkunç, haşyetli bir kale, nazarı yalnız kendine bağlıyor ve nazara başka bir şey göstermiyor.

Derler ki isimle müsemma arasında mutabakat aranmaz, derler ki eğer aransaydı “iğne”ye diken, “diken”e batan demek lâzım gelirdi. Fakat ben beldelerin isimleriyle beldeler arasında çok defa manevî bir mutabakat olduğuna inananlardanım. Meselâ İzmir kelimesinin telâffuzundaki zenginliği, İstanbul kelimesindeki bolluğu, Ankaranın ismile cismi arasındaki mutabakatı bırakın; bu sefer gezdiğimiz yerlerde dahi şehirlerle isimler arasında bir rabıta olduğunu gördüm:

Adananın “T”sında o beldenin göğsündeki yümsekliği gösteren bir mana, Mersinin “S”ninde keskinlik ve telâffuzunda yenilik, Konyanın ahenginde derinlik ve tarihten bir koku vardı. “Afyonkarahisar”da ise böyle ince rabıtalara aramağa hacet yok; bu belde doğrudan doğruya isminin müsemması gibi duruyor: Kara bir hisarın altındaki bu şehre “Afyon” kelimesinin ilâvesi bile uygun düşmüş, hakikaten şehir bu hisarın altında afyondan felce uğramış gibi kendini göstermekten korkarak yatıyor. Vaktile kendisini himaye eden bu korkunç çehreli ve yalçın endamlı haminin haşın nazarları altında öyle bir büzülüşü ve gizlenişi var ki...

Lâkin ismi kara, hisarı kara, damlı evlerinin üstü kara bu beldenin ruhu ak: ismi afyonlu, tarlaları afyonlu, beldesi afyonla serilmiş gibi duran bu şehrin halkı hiç te uykuda değil, coşkun ve heyecanlı, bu halkın ruhundaki cuş ve huruşu Gaziye yaptıkları istikbal ile pek güzel anladık: Vaka burada gördüğümüz kalabalık diğer yerlerde de vardı, burada kesilen kurbanlar diğer yerlerde de kesilmişti, burada

havayı dalgalandıran tekbirler ve tehlilleri diğer yerlerde de işitmiştik, burada kulakları dolduran ve ruhları sarsan alkışlar, şapaşlar, ve gülbankleri diğer yertlerde de duymuştuk, hatta aksine olarak burada intizam hiç muhafaza edilememişti, arkamızdaki insan seylâbesi bizi çiyiniyecekmiş gibi taşkın ve intizamsızdı. Aksine olarak burada diğer yerlerde görmediğimiz müthiş bir toz vardı, istasyondan şehre kadar uzun caddeyi toz düman içinde, ter ve yorgunluk içinde geçtik. Lâkin bütün bunlara rağmen neydi o ruh ki hepimizi ağlatacak kadar tesirliydi?

Ben öyle sandım ki burada hançerelerden çıkan sesler daha derinden geliyor, buradaki hıçkırıklar daha titrek, ağlayışlar, alkışlar, çağırışlar daha canlı ve daha sıcaktır. Bu satırları yazan ki ağlaması kıt bir adamdır, Adanaya girerken Antakyalıların karşısında gözlerinden yaş dökülmüştü,fakat Hisara girerken, nasıl oldu bilmiyorum, asabım boşandı, gayri ihtiyarî, kendimi tutamayarak, bir çocuk gibi fazla ağladığımı göstermekten utanarak, mendilim elimde, ruhumu dolduran, hazin, tatlı, anlatılmaz bir seyyalenin sıcaklığı içinde ağlıyorum, ağlıyorum: Yarabbi halk cuşışının, halkın hududsuz, engin, ilâhi vecdinin ne mukavemet imkânı olmıyan kahir bir tesiri var.

Belediyedeyiz. Biz yorgun ve bitab dinleniyor ve Paşayı dinliyoruz, o her vakitki gibi hiç yorgunluk eseri göstermiyerek, eski kara, endişeli günlerin hatıralarından bahsediyor:

- O zaman da bu odadaydım, şu köşedeki yatakta yatmış, fakat bir türlü...

Dışardan lâyetenahi ellerin uğultulu alkışları geliyor, odaya giren birisi rica ediyor:

- Halk hep meydana toplanmış, sizi görmeden, nutkunuzu dinlemeden dağılmıyacak.
- Fakat sesim yok ki...

Aşağıya indik, kapının önünde görünür görünmez on binlerce ve on binlerce halkın elinden ve dilinden çıkan gülbank dakikalarca havayı sarstı, Paşa söze başladığı vakit bütün halk, yalnız geniş meydanı değil, sokakların içini, damların ağaçların üstünü dolduran bu nihayetsiz halk, semanın kubbeli mabedi altında huşua varmış bir cemaat gibi sustu.

Paşayı şimdiye kadar hep salonlarda, yahud Mersin belediye bahçesi gibi kapalımsı yerlerde dinlemiştim. İlk defa olarak o sesi böyle açık, geniş bir meydanda, sayısız halka hitab ederken duyacaktım. Tok, mat, tesirli olduğunu herkesin bildiği bu ses acaba kendini bütün bu cemaate işittirecek kadar gürbüz ve müsaid miydi? O sesi o gün orada eminim ki, en uzaktakiler bile duydu.

Bu nutuk karşısında, halkın alkış olsun diye değil, ruhtan gelen takdirini, bütün seyahat imtidadınca her yerde talâkatten, irticalden, dimağlara giden mantık, ruhlara giden heyecandan yuğurulan bu nutukları dinleyenler üzerinde yaptığı tesiri düşünüyorum: Halik ona askerî kudret verdi, idare kudreti verdi, âtiyi görmek kudreti verdi, ruhları anlayış ve ruhlara anlatış kudreti verdi, her biri bir adamı en büyük yapmağa kâfi gelen bu meziyetlerden başka bir de bu müthiş hitabet kudretile, düşünüyorum ki, o ne başlı başına bir âlemdir.

Ancak yedi sekiz gününü şehirlerde geçirdiğimiz kısa bir seyahatte, hiç tekerrüre düşmeksizin, bir söylediği cümleyi bir daha tekrar etmeksizin, bazıları iki saatten fazla süren on beş tane nutuk irad etmek; ve bunları hep kendine söylenen nutuklara cevaben âni ve tam manasile irticalî söylediği için hiç düşünmeğe, mevzuunu hazırlamağa vakit bulamaksızın söylemek; işte düpdüz kupkuru bir hakikat halinde ifade ediyorum: O, kudretini mevkiinden alan değil mevkiine kudret verendir.

Arabaların içinde, birbirine girift olmuş kalabalığı müşkülâtla yarararak, ağır ağır, tavakkuf ede ede giderken sağ taraftaki evde pencerelere dolmuş bir sürü esir Yunan zabitanın şaşkın, patlak gözlerle, halkın mahşerine ve en önde Karahisarlıların selim bir zevkle süsledikleri arabadaki, sarı saçlı ve müşir formalı zata bakıyorlar ve şüphesiz hepsi de içlerinden “bizi yıldırım gibi vuran bu muydu?” diyorlar.

O gece hareket edeceğimiz için alelâcele elimi yüzümü yıkıyarak şehri gezmeye çıktım: Burada, nisbeten Konyadan daha çok cami ve minare var. Göke Konyadan daha çok dua çıkaran bu beldeye, ne çare ki feyiz daha az inmiş. Şehirden ve tepelerden ziyade şehirdeki hâlâ sıcaklığını kaybetmiyen harb hatıralarile meşgul oluyorum. Bizim asker şehre işte şu tepenin eteğini dolanan patika yoldan inmiş: İslâmlara bir nur olan bu inişin Rum, Ermeni, ve Yunanlılara nasıl âni bir yıldırım olduğunu bütün onların nasıl şaşkın ve korku içinde kaçtıklarını anlamalı ki müteaddid arabalı, otomobilli, çalımlı Yunan mümessili bile sırtına bir çuval yüklenerek yayan kaçmağa mecbur kalmış!

Akşamüstü Türkocağının çay ziyafetine gidileceği için ben Paşadan evvel oraya gittim. Türkocağı için sultanî mektebinin alt katından genişçe bir oda tahsis edilmiş, gençler sıkıntı içindeydi, ancak yirmi beş kişi alabilecek masanın küçüklüğünden ve çay takımlarının fakrından utanıyorlardı. Kendilerini temin ediyorum:

- Paşa zahire bakmaz, elverir ki ruhlarınız zengin olsun!

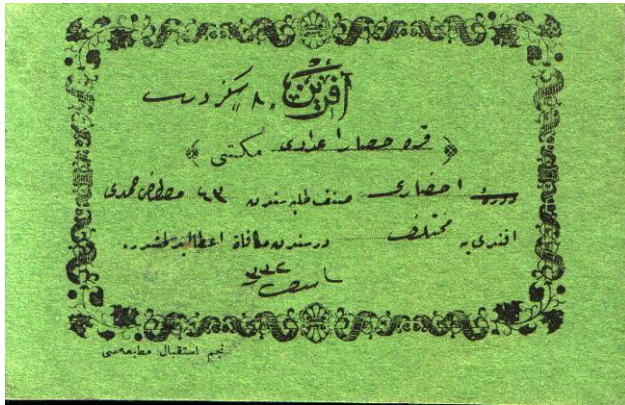
İçeri telaşla bir genc girdi:

- Eyvah, Paşayla beraber Macar Başvekili de geliyormuş

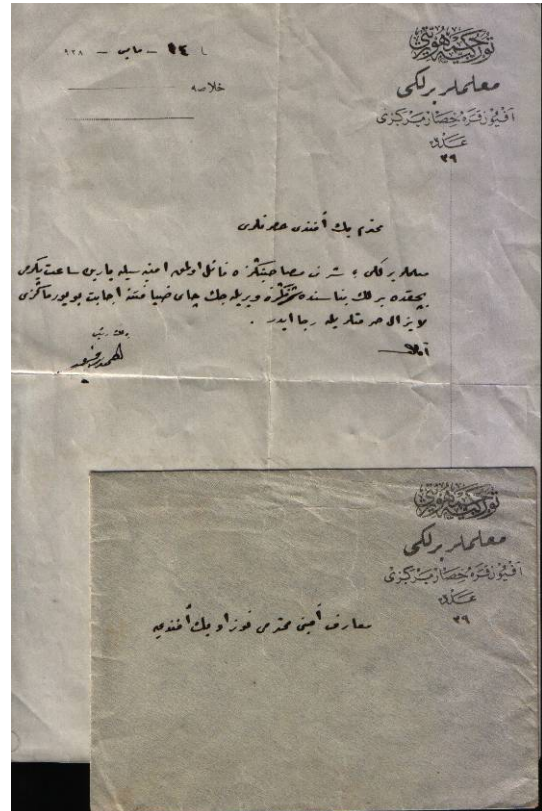
Şimdi Macaristanın Başvekili değilse de Macar milliyetçilerinin başı olan bu sevimli misafir geldi amma, o odanın sadeliğine, masanın fakrına bakacak bir halde değil, Paşanın yanında bulunmak ve Paşayla

- Ey Paşa, sen yalnız bu millete şeref değil başka milletlere de ümid oldun.

Not: Metin içindeki kelimeler ve noktalama işaretleri yazı aslından aynen alınmıştır. Kadir Daylık

1916 Afyonkarahisar İdadisi Aferin Belgesi
AYTAM Koleksiyonu

1928 Afyonkarahisar Muallimler Birliği Çaya Davet Pusulası-
AYTAM Koleksiyonu

AYTAM – Üst Kat Merdiven Başı

Afyonkarahisar'ı gezmeyi planlamak (2003)

I - GEZİNİN İLK REHBERLERİ

Babam ve annem Afyon'ludur. Ben, 1962 yılında babamın görevi gereği bulunduğu Konya'da doğmuşum. Babam ordu donatım sınıfında astsubaydı. Çocukluğum, Kars ve Keşan'da geçti. Akrabalarımızı ziyaret için tatillerde gelebildiğimiz Afyon, ilk gençlik yıllarımda, ruhumda unutulmaz güzellikte hatıralar bıraktı. Ortaokul üçüncü sınıfı ve lise'yi babamın emekliliğinden sonra yerleştiğimiz Afyon'da bitirdim. Anadolu sevgisi bende ilk bu sıralarda, bu dört yıllık kesintisiz Afyon yaşantım sırasında, genç yaşımda filizlenmiştir. 1978 sonbaharında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okumak için Afyon'dan ayrıldım ve halen İstanbul'da serbest avukatlık yapmaktayım.

Yakınlarımin Afyon'da bulunması nedeni ile zaman zaman arası uzasa da ve bayramlarda - seyranlarda çok kısa süreli de olsa Afyon ziyaretlerim hiç bitmedi. 1983 – 2003 yılları arasındaki 20 yıllık yoğun mesleki çalışmalarım arasında ve İstanbul'dan takip edebildiğim kadarı ile de Afyon'da olup bitenler ile hep ilgilendim.

“Seni uzaktan sevmek aşkların en güzeli” mısralarında çok iyi anlatıldığı gibi uzakta kaldıkça ve zaman içinde ilişkiler seyrelip sislendikçe bu şehre olan sevgim ve ilgim büyüdü ve güzelleşti. Zira uzaklık ve bulanıklık, çirkinlikleri örtüp sadece güzel anıları ve iyi özlemleri öne alıyor. Bu şekilde her şeyi hayal dünyamızın genişliği ile süsleyip ortaya koyuyoruz.

Afyon'a geliş gidişlerimde, ilk gençliğimin Afyon'unun kaybettiklerini gördükçe de çoğu kez çaresiz duygulandım. Şehrimin çehresi değişiyor, evler yıkılıyor, yollar açılıyordu. Bu değişiklikler içerisinde en çok, kültür mirasımız içerisinde seçkin bir yere sahip olan, hayat biçimimizin, gelenek ve inançlarımızın oluşturduğu ve bize miras kalan evlerimizin kayboluyor oluşu beni dehşete düşürüyordu. Oysa biliyoruz ki eskiden kalan her şeyi (hele evlerimizi) gelecek kuşaklara içerdikleri özellikleri ve güzellikleri ile taşımak hepimizin insanlık görevidir.

Yıllar önce oluşmuş sevgi ve hayranlığım, giderek yok olan Afyon Evleri'nden nispeten, az değiştirilmiş bir evi, sadece koruma amacıyla 12.08.1998 tarihinde satın almama sebep oldu. Tarihi sivil mimarinin seçkin ve özellikli bu örneklerinde yapılacak bakım ve korumanın usulüne uygun yollarını göstermek ve

örnek oluşturmak için bu evde bakım uygulaması yapma isteğiyle Afyon'da ilk kez T.C.Kültür Bakanlığı Eskişehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'ndan izin aldım. 2003 yılı başında bu evdeki bakım uygulamalarım tamamlandı. Bu evi satın alma sebebim olan eski Afyon Evlerinden hiç olmazsa birini hiç değiştirmeden tüm özellikleri ile koruma amacım da gerçekleşmiş oldu.

2003 yılı yazında, kültürünü ve tarihini derinlemesine tanımak ve özümsemek için yapmak istediğim Anadolu gezilerime nihayet başlayabileceğimi düşündüm. Bu güne kadar hep çeşitli bahanelerle bu isteğim ertelenmişti. Bu yıl ilk kez 45 günlük adli tatil süresini bu gezilerim için planladım.

Gezimin başlangıç noktası ebetteki Anadolu'nun tam göbeği, Afyon olacak. Anadolu'yu doğudan – batıya, kuzeyden – güneye kesen ana yolların, kesişme noktası Afyon. Zaten bu gezilerim için konaklama noktası olarak kullanmayı düşündüğüm evimin dayanıp döşenmesi, yaşanılır bir duruma getirilmesi için Afyon'da bulunmam da gerekiyor.

Afyon'da bulunacağım sürede yaptıklarımı, gezeceğim yerleri, anılarımı (kısacası orayı) unutmamak ve başkalarına da aktarmak, böylece herkesle paylaşmak için, yazmak istediğimden, yazılarıma temel oluşturacak bilgilere ihtiyaç duymuştum. Bu nedenle gezime başlamadan önceki bir aylık süre içerisinde özellikle eski Anadolu, Afyon çevresindeki eskiçağ yerleşimleri, Frigler– Frigyalılar – Frigya (Phryg – Phrygians - Phrygia), 26 Ağustos 1922 Büyük Taarruz ile ilgili kitaplar aldım, okudum. Ayrıntılı haritalar edindim. İnternette yararlanarak Afyon hakkında ve özellikle yukarıda belirttiğim konularda araştırmalar yaptım. Bazı konulardaki Türkçe kaynakların azlığı ya da hiç yokluğuna üzüldüm. Bazı konularda ise hiç umulmadık çalışmaların ortaya çıkışı, beni sevinçle karışık şaşırttı. Eski Anadolu, Afyon çevresindeki eskiçağ yerleşimleri ve Frigler – Frigyalılar – Frigya konularında yabancı kaynakların Türkçe kaynaklara nazaran çok oluşu, sadece yabancı dil bilgim olmayışı nedeni ile beni üzdü ama buna karşın yazılı kaynakların ve bunlara ulaşabilme imkânlarımın var oluşu (Barış Can ve Yücel'in yardımları ile bunları anlayabilme imkânlarına sahip olma umudum da) beni bu üzüntüden çok sevindirdi.

Şimdi bu gezi için edindiğim kitapların bir listesini aşağıda vermek istiyorum. Bunların bazılarını tamamen, bazılarını kısmen okudum. Bazılarını ise gezim boyunca okuyacağım.

Gezilerim sırasında ihtiyaç duyacağımı düşündüğüm için kitapları yanıma alıyorum. Kitapların yanı sıra Türkiye İş Bankası Kültür ve Sanat Dergisi Mart 1994 21. Afyonkarahisar Özel Sayısı ve Afyon Belediyesi Bülteni - Beldemiz Dergisinin 1991 – 1992 yıllarında yayınlanmış bazı sayıları, İbrahim Yüksel'in yazdığı ve Afyon Kocatepe Üniversitesinin yayınlamış olduğu Afyonkarahisar'ın Gizli Kalmış Doğa Harikaları adlı gezi broşürü ile Atlas Dergisinin eki olarak verilmiş bulunan İç Anadolu Bölgesine ait ayrıntılı harita başvuru kaynağı olarak elimin altında bulunuyor.

- 1- Türkiye'nin Tarihi – Bir Gezginin Gözüyle Anadolu Uygarlıkları, Seton Lloyd, Çeviri Ender Varinlioğlu, Tübitak Popüler Bilim Kitapları, 16. Basım Nisan 2002.

Seton Lloyd, 1902 – 1996 yılları arasındaki bir yüzyıl süren yaşamında Önyasya ve Anadolu'da yaptığı kazılarla tanınmış İngiliz mimar ve arkeologdur. Elimdeki kitap, yazarının anlatımıyla, "Anadolu'nun tarihi eserleri üzerine yazılan alışlagelmiş 'rehber' kitaplardan değildir, hele ders kitabı hiç değildir. Bu kitap, daha çok, ülkenin, ayakta kalmış anıtlarını uzun yıllardır yakından tanımış olmanın uyarıcı etkisiyle, yazarın bu tarihi toprakların yaşam öyküsüne ve insanlarına karşı duyduğu derin ilgiyi başkalarıyla paylaşma girişimidir.", "...Türkiye'nin Tarihi'ni 'ne istediğini bilen' gezginin zevkle okuyacağını umuyorum." Kitabın arka yazısında belirtildiği gibi " Bir gezginin gözüyle Anadolu Uygarlıklarının anlatıldığı bu kitap, Türkiye'nin kültür çeşitliliğine hayran olan ve sayıları gün geçtikçe artan 'gezginler' için yazılmıştır. Tarihöncesi zamanlardan başlayarak üzerinde yaşadığımız topraklarda iz bırakmış, Hititler, Frigler, Persler, Helenler ve Romalılardan kalan eserleri ustaca inceleyen yazar hayatının büyük bir kısmını Yakındoğu'da geçirmiş bir arkeologdur. Profesör Seton Lloyd, kitapta kullandığı çok sayıda resmin yardımıyla, birbirini izleyen tarihlerde yaşamış söz konusu kültürlerin birbirinden farklı eserler yaratırken zenginleştiğini gösteriyor."

- 2- Türkiye Uygarlıklar Rehberi – 5 - Anadolu, John Freely, Çeviri Tuncay Birkan, Gürol Koca, Aslı Biçen, Yapı Kredi Yayınları, 1. Baskı Aralık 2002

John Freely, 1926 yılında New York'da doğdu. 1960 yılından itibaren İstanbul'da başlangıçta Robert Koleji Yüksekokulu'nda sonrasında Boğaziçi Üniversitesinde

astronomi ve bilim tarihi dersleri vermiştir. Bu tarihten beri, çoğu Türkiye üzerine olan, otuzdan fazla kitabı basılmıştır. Elimdeki kitap, Yapı Kredi Yayınları tarafından yayınlanan Türkiye Uygarlıklar Rehberi isimli serinin 5. kitabıdır. Kitabın arka yazısında belirtildiği gibi “ Türkiye Uygarlıklar rehberi, tarihin şafağından beri burada birbiri ardına serpilmiş olan kültürlerin tarihsel anıtlarına, arkeolojisine ve mimarisine dair bir rehberdir. Uygarlıkların tarih içinde yer değiştirdikleri bir coğrafya üzerindeki yolculuğa eşlik eden bu beş ciltlik yapıt, üst üste kurulmuş şehirlerin ve kültürlerin akıbetlerinin birbirlerine nasıl sirayet ettiğini, farklı uygarlıkların geride bıraktıkları yapıtlarla nasıl bir kültür hazinesini bizlere devrettiğini yerinde görmeye niyetlenen gezmenlerin elkitabı olacak. Büyük bir yolculuğa çağırıyor Türkiye Uygarlıklar Rehberi’nin Anadolu’yu kapsayan beşinci ve son cildi. Uygarlıkların köprüsü olmuş bir yarımadanın gizlediği izleri, en uç köşelere giderek ortaya döküyor. Antik Yunan ve Roma kentlerinin harabelerinden Ihlara Vadisinin yeraltı şehirlerine, Selçuklu ve Osmanlı ulu camilerinden dağların eteklerinde yer alan bozkırlardaki ıssız kiliselere giderken, kültür yolcusunun Anadolu gezisinde elinden düşürmemesi gereken bir kitap.”

- 3- Antik Anadolu Coğrafyası – Geographika: XII – XIII – XIV, Strabon, Çeviri Prof. Dr. Adnan Pekman, Arkeoloji ve Sanat yayınları, Dördüncü Baskı İstanbul 2002.

Eskiçağın ünlü coğrafyacısı Strabon, “yapıtının çeşitli yerlerinde ataları ve kendisiyle ilgili bilgiler vermektedir. Ataları Pontos kralları yanında önemli görevler almış olan kimselerdi. Bunlardan bir tanesi, Mithridates Eupator tarafından, kraldan sonra gelen yeri tutan, Pontos Komana’sındaki ‘Ma’ rahipliğine kadar yükselmiştir. Özellikle anne tarafından böyle soylu bir aileye bağlı olan Strabon M.Ö. 64 veya 63 yıllarında Pontos’ta Amaseia (=Amasya) kentinde doğmuştur. Varlıklı bir aileden olduğu için iyi bir öğrenim yapabilmiş ve istediği kadar gezmek olanağına sahip olmuştur.” Prof. Dr. Adnan Pekman tarafından dilimize çevrilen elimdeki kitap (Coğrafya) , kitabın arka yazısında belirtildiği gibi, “ Strabon’un olgunluk döneminde, kimi araştırmacılara göre M.Ö. 7 yılında, kimilerine göre ise M.S. 18 – 19 yılları arasında yazdığı 17 kitaplık ‘Geographika’ nın yurdumuz tarihi coğrafyası ile ilgili XII – XIII – XIV. Kitaplarını içermektedir. Strabon’un bu anıtsal eserinin yalnızca bir coğrafya kitabı olmaması

onun önemini arttırmaktadır. Bu eser, bir yandan antik dönemin bir ansiklopedisi, öte yandan coğrafyanın da felsefesidir.”

4- Eski Anadolu – Tarihsel ve Kültürel Süreklilik, Kürşat Başdemir, Kaynak yayınları, Birinci Basım Nisan 1999.

Elimdeki kitabın arka yazısından. “Anadolu, uygarlığın beşiği. Bu topraklarda yerleşik yaşamın geçmişi İ.Ö. 6 – 7 bine kadar iniyor. Yani neredeyse 10 bin yıl önceye... Dünyada uygarlık tarihi bu kadar derinlere inen başka bir toprak parçası var mı diye düşünüyor insan. Anadolu’nun hemen altı, Dicle Fırat havzası, Mısır, Çin, Hint? Belki... Fakat şu güne kadarki buluntular, bu alanda rekorun Anadolu topraklarında olduğunu gösteriyor. Bir özelliği daha var ki üzerinde yaşadığımız toprakların, başka yörelerle mukayese kabul etmez: O engin derinliliğin yanı sıra, çeşitliliği. Hem de kesintisizlikle birlikte oluşan bir çeşitlilik. Bir uygarlıklar sahnesi Anadolu. Tarihin her döneminde kuzeyden, batıdan, doğudan, güneyden göç almış. Anadolu birçok kavme kucak açmış. Yerleşmişler, uygarlıklar kurmuşlar. Hem var olan renklerle karışmışlar, hem de yeni renkler katmışlar Anadolu’ya. Bu topraklar yüzlerce kavimden dem almış. Kürşat Başdemir’in kitabı, işte bu engin tarih içinde okuyucuyu bir gezintiye çıkarıyor. Çoğunu Bilim ve Ütopya dergisinde tek tek okuduğumuz makalelerle, toplu olarak yeniden karşılaşmak farklı bir tat veriyor insana. Bu kitabı okurken, efsanelerdeki gerçeği yakalayacak, Anadolu’nun gerçeğinin efsanevi yanının tadına varacaksınız.” Ben kendi adıma, kitabın Pessinus’ta İlkbahar bölümünü Pessinus’a (Ballıhisar) gittiğimde bir kez daha ve orada okumak üzere not aldım.

5- Eskiçağ Konya Araştırmaları – 1 – Phrygia Paroreus Bölgesi: Anıtlar, Yerleşmeler ve Küçük Buluntular, Dr. Hasan Bahar, Güngör Karauğuz, Özdemir Koçak, İstanbul 1996.

Elimdeki kitabın önsözünde şöyle deniyor : “1994 – 95 yıllarında Konya – Akşehir arasında, 1996’da Konya – Hatıp’da ve Akşehir Müzesi’nde yaptığımız araştırmalar bütün bu çalışmaların ışığında değerlendirilerek buraya verilmeye çalışılmıştır. Bu çalışmada ağırlık noktasını Konya – Akşehir arasındaki bölge teşkil etmiştir. Amacımız Orta Anadolu’daki araştırılmamış alanları dikkate alarak bölgenin tümünün incelenmesi ve komşu bölgelerle olan ilişkilerinin ortaya konmasıdır.”

- 6- İstanbul Arkeoloji Müzelerinden Bir Grup Frig Keramiği, Güldem Polat, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, Kanaat Matbaası 1993.

Eserlerin genel incelemesi ve tarihlendirmesi yapıldıktan sonra, kataloğu sunulmaktadır.

- 7- Anadolu (Hitit – Luvi) Hiyeroglif Yazıtlarında Geçen Tanrı, Şahıs ve Coğrafya Adları, Savaş Özkan Savaş, Ege Yayınları, İstanbul 1998

Önsözden : “Savaş Özkan Savaş, bu çalışmasıyla, Hititçe çivi yazılı metin araştırmalarında rastladığımız ve sahamızın yerli ve yabancı araştırmacılarına büyük yardımlar sağladığını gördüğümüz çalışmalar gibi Hitit (Luvi) Hiyeroglif kitabeleri konusunda da elden düşmeyecek çok önemli bir başvuru eseri meydana getirmiştir.” Yazarın Önsözü’nden : “Gezginlerin ve bilginlerin dikkatini ilk kez Hitit ulusuna çeken yazılar Hiyeroglifler olmuştur. Bu hiyeroglifler, en çok Kargamış’ta, Karatepe’de, daha seyrek olarak da Orta Anadolu ve Kuzey Suriye’de bulunmaktadır.” Kitabın Kullanımı Hakkında bölümünden : “ Bu eser, hiyeroglif çalışmalarının geniş bir bibliyografyası olarak hazırlanmış, daha çok metinde bahsedilen problemler ve materyaller ile ilgili makale ve kitaplardan tanıtıcı seçki olmak üzere düzenlenmiştir. Bahsedilen çalışmaların birçoğu, daha fazla ayrıntıya girmek isteyenlerin başvurmaları gereken geniş bir bibliyografya içermektedir.”

- 8- Afyonkarahisar Yöresi Türkmen Mezar Taşları, Musa Seyirci, Ahmet Topbaş, Arkeoloji ve Sanat yayınları

Elimdeki broşür boyutundaki kitapta 12. ve 13. yüzyıllarda Afyon’a yerleşen Türkmenlerin, yerleşme döneminde Şaman dininin etkisinde kullandıkları mezar taşları incelenmiştir.

- 9- Afyon’da Üç Eser, Doç. Dr. Ali Osman Uysal, Kültür Bakanlığı/1402 – Tanıtma Eserleri/44 Ankara 1993.

Elimdeki kitabın arka yazısında şöyle deniyor : “Tarihi kültür mirasımızın maddi kanadını oluşturan unsurlardan birisi olan mimari eserlerimizi, zamanın ve bilinçsiz güruhun yıpratıcı – yok edici etkilerine karşı koruyabilmek için; öncelikle onları tanımak ve tanıtmak, kitleleri bu konuda bilgilendirmek ve aydınlatmak zorundayız. Yukarıda satır başları vurgulanan kaygularla kaleme alınan ‘Afyon’da Üç Eser (Kale Mescidi, Kubbeli Mescit, Mısri Camii)’ adlı bu kitapta, söz konusu yapılar mimari özellikleri açısından

incelenirken, aynı zamanda tarihlendirme konuları ve zaman içinde geçirdikleri onarımlar ile değişiklikler üzerinde de durulmaktadır.”

10-Başkomutan Meydan Muharebesi – Büyük Taarruz, İbrahim Artuç, Kastaş A.Ş. Yayınları Birinci Baskı 1986.

Elimdeki kitabın arka yazısında şöyle deniyor : “Üçbuçuk yıl devam eden Kurtuluş Savaşı’mızı mutlu sona ulaştıran Büyük Taarruz sadece 24 gün sürmüştü, Anadolu Türk Halkına; Türk halkı da Anadolu’suna ebediyen kavuşmuştur.” Afyon Belediyesi Bülteni, Beldemiz Dergisinin 1992 yılı 29. sayısında yer alan Prof. Bedrettin Tuncel’in Afyonkarahisar Anıları başlıklı yazıda şöyle deniyor : “ 21 Ekim 1925 sabahı büyük kurtarıcı Afyonkarahisar’ı şereflendirir. Tren, gün ağarırken İstanbul İstasyonu’na girer. Anadolu Kalelerinin belki en yükseğinden, Afyon Kalesi’nden toplar atılır. Gazi, istasyon caddesini dolduran, tam bir bayram şenliği havası yaşayan halkın, öğrencilerin arasından yaya olarak geçer, toplulukların önünde durur, hal hatır sorar. Hükümet dairesini ziyaretten sonra, yukarıda sözünü ettiğim Belediyeye, Dumlupınar’ı hazırladığı odayı görmeye gider. Paşa’nın üzerinde saatlerce haritaları incelediği masa orada. Mustafa Kemal yanındaki Etem Bey’e, yanındaki Halil Ağa’ya, orada bulunanlara. ‘Evet, o masa’ der. ‘Efendiler; bu yapının çatısı altında ne mutlu, ne tatlı hatıralarımı canlandırıyorum. Bir gece ben şu odada, Fevzi Paşa bu odada, İsmet Paşa’da bu odada yatıyorduk. Genelkurmayımız şu odada çalışıyordu. Düşman ordusunu tamamı ile sarsmak ve yok etmek kararı şu odadan çıktı. Afyonkarahisar, son büyük zaferin kilidi oldu, esası oldu. Afyonkarahisar’ın tarihi savaşmamızda unutulmaz, parlak bir sayfası vardır.” Elimdeki kitapta yer alan Birinci Ordu Komutanı Ali İhsan Paşa’nın Cephe Komutanlığına verdiği 15 Ekim 1921 tarihli raporu aynen aşağıya almak istiyorum. Afyon’da, Büyük Taarruz’la ilgili olarak yapacağım gezilerde bu raporu hep aklımda tutmak, göz önünden ayırmamak arzusundayım. “Dün 8. Tümenin bütün birliklerini teftiş ettim. Birlikler, adeta ellerine çıplak ve kirli bir tüfek verilmiş bir yığın fukara halindedir. Askeri üniformalı yüzde beş insana rastlamadım. Köylü kıyafetler vücutlarını koruyacak bir halde olsa yine şükredeceğim, fakat yarıdan fazlası yırtık palaspareler içinde tamamen mevsimin şiddetine maruz ve mahkûmdur. Kaput, ancak yüzde beş oranında var, ayakkabların yarısı kullanılmayacak durumda.

Don, gömlek, pamuklu ve çorap gibi bol olması gereken şeylerde bile ihtiyacın yarısı karşılanabilmiştir. Tüfeklerin dörtte biri süngüsüzdür. Savaşçıların ancak yüzde onunda matra, çanta, torba, beylik, karavana ve siper yapmaya yararlı küçük kazma ve kürek vardır. Askerlerin yarısında fişeklik yoktur. Hayvanların semer ve koşum takımı ihtiyaçları çok büyüktür. Birçok birliklerde ağırlık olarak kağnılar vardır. Çadır bezi, Anka Kuşu nevinden ismi işitilen, cismi bilinmeyen bir şeydir. Subayların bir kısmı bile çadırsızdır. Kıtaları yürüterek önümden geçirdim. Dururken yine bir anlam ifade eden bu yığınlar, yürüyüşte bütün kusurlarını gösterdiler. Bugün havanın iyi olmasına rağmen, erlerden açık havada durmaya tahammül edemeyerek titreyenler çoktu.”

- 11-Büyük Taarruzda 11. Süvari Alayı – Bir Süvarinin Hatıraları, Ali Rıza Ülgenalp, Altın Kitaplar Matbaası, 1980 İstanbul

Kitabın önsözünden, “Bu kitap, babam Tuğbay Ali Rıza Ülgenalp’in kumanda ettiği 11. Süvari Alayı’nın 26 Ağustos’ta başlayan Büyük Taarruz’da yapmış olduğu üstün görev ve kahramanlıkları anlatır.”

- 12-Yunanlılar ve Anadolu Rumlarının Anlatımıyla İzmir Savaşı, Bilge Umar, İnkilap Kitapevi, 2002.

Elimdeki kitabın başında yer alan “İzmir Savaşı Adı Üzerine Açıklama” bölümünden : “1919 – 1922 Türk – Yunan Savaşımı bir Türkler, İstiklal Harbi Savaş / Mücadelesi, Kurtuluş Harbi / Savaşı / Mücadelesi, Milli Mücadele adları ile anarız. Bu adlar, o savaşın bizim yönümüzden niteliğini anlatır. Oysa Yunanlılar için bu savaş, Yunan vatanının bir parçası saydıkları Küçük Asya’yı, yani terimin onlarda şimdiki anlamıyla Batı Anadolu’yu ele geçirme ve buradaki ‘esir kardeşler’i ‘kurtarma’ savaşıdır. Bu nedenle, onlar, söz konusu savaş, Küçük Asya Savaşı diye anıyorlar ve ayrıca o savaştan, bazı kitaplarda ‘kurtarma savaşı / kurtarıcı savaş’ diye söz ediyorlar.” Kitabın arka kapığında şöyle yazıyor :

“1919 – 1922 Türk – Yunan savaşımına ve bunu izleyen ünlü ‘mücadele’ye ilişkin olarak aydınlarımızın bilgi edinebileceği Türkçe kaynak, günümüzde hayli zengin olmakla birlikte, hala önemli bir eksiklik gösteriyor: Yunanlıların ve Anadolu Rumlarının anılarını aktaran bir kitabın yokluğu. İşte elinizdeki kitap, o eksikliği gidermek için size sunuluyor. Gerçekten birbirimizi anlamak, hatta

tanımak için birbirimizin ne dediğini dinlemek, öğrenmek zorundayız; anlatılanları hoş bulmasak bile! Bu kitaptan, bilmediğiniz pek çok şey öğreneceksiniz; en önemlisi, Anadolu yerlisi, ama gerçekten, yani babadan, dededen yerlisi olan Rumların Türklere ilişkin duygu, düşünce ve tutumlarının hiç de sandığınız gibi olmadığını göreceksiniz.”

13-Kuvayi Milliye, Şiirler 3 Nazım Hikmet, Yapı Kredi Yayınları, Birinci Baskı Ocak 2002.

Nazım Hikmetin, Kuvayi Milliye Destanı'ndan 2 bölümü aşağıya alıyorum çünkü Büyük Taarruz'un cereyan ettiği her toprak parçasını gezerken bu şiiri okumak istiyorum. En çok da Kocatepe'de ve gece... Ya da sabaha karşı...

YEDİNCİ BAB

922 AĞUSTOS AYI

ve

KADINLARIMIZ

ve

6 AĞUSTOS EMRİ

ve

BİR ALETLE BİR İNSANIN HİKAYESİ

Ayın altında kağnılar gidiyordu.

Kağnılar gidiyordu Akşehir üstünden Afyon'a doğru.

Toprak öyle bitip tükenmez,

dağlar öyle uzakta,

sanki gidenler hiçbir zaman

hiçbir menzile erişemiyecikti.

Kağnılar yürüyordu yekpare meşeden tekerlekleriyle.

Ve onlar

ayın altında dönen ilk tekerlekti.

Ayın altında öküzler

başka ve çok küçük bir dünyadan gelmişler gibi

ufacık, kısacıktilar,

ve pırıltılar vardı hasta, kırık boynuzlarında

ve ayakları altında akan

toprak,

toprak

ve topraktı.

Gece aydınlık ve sıcak

ve kağnılarda tahta yataklarında

koyu mavi humbaralar çırılçıplaktı.

Ve kadınlar

birbirlerinden gizleyerek

bakıyorlardı ayın altında

geçmiş kafilelerden kalan öküz ve tekerlek ölülerine.

Ve kadınlar,

bizim kadınlarımız :

korkunç ve mübarek elleri,

ince, küçük çeneleri, kocaman gözleriyle

anamız, avradımız, yarımız

ve sanki hiç yaşamamış gibi ölen

ve soframızdaki yeri

öküzümüzden sonra gelen

ve dağlara kaçırıp uğrunda hapis yattığımız
ve ekinde, tütünde, odunda ve pazardaki
ve karasabana koşulan
ve ağılarda
ışılısında yere saplı bıçakların
oynak, ağır kalçaları ve zilleriyle bizim olan
kadınlar,
bizim kadınlarımız
şimdi ayın altında
kağnıların ve hartuçların peşinde
harman yerine kehribar başaklı sap çeker gibi
aynı yürek ferahlığı,
aynı yorgun alışkanlık içindeydiler.
Ve on beşlik şarapnelin çeliğinde
İnce boyunlu çocuklar uyuyordu.
Ve ayın altında kağnılar
yürüyordu Akşehir üstünden Afyon'a doğru.

“6 Ağustos emri” verilmiştir.
Birinci ve İkinci ordular, kıt'aları, kağnıları, süvari alaylarıyla
yer değiştiriyordu, yer değiştirecek.
98956 tüfek
325 top
5 teyyare,
2800 küsur mitralyöz,
2500 küsur kılıç
ve 186326 tane pırıl pırıl insan yüreği
ve bunun iki misli kulak, kol, ayak ve göz
kımıldanıyordu gecenin içinde.
Gecenin içinde toprak.
Gecenin içinde rüzgar.
Hatıralara bağlı, hatıraların dışında,
gecenin içinde :
insanlar, aletler ve hayvanlar,
demirleri, tahtaları ve etleriyle birbirine sokulup
korkunç
ve sessiz emniyetlerini
birbirine sokulmakta bulup,
kocaman, yorgun ayakları,
topraklı elleriyle yürüyorlardı.
Ve onların arasında
Birinci Ordu İkinci Nakliye Taburu'ndan
İstanbullu şoför Ahmet
ve onun kamyoneti vardı.

Bir acayip mahluktu üç numrolu kamyonet :
İhtiyar,

cesur,

inatçı ve şirret.

Kırılıp dağlarda kalan sol arka makası yerine
şasinin altına, dingilin üzerine
budaklı bir gürgen kütüğü sarmış olmasına rağmen
ve kalp ağrılarıyla
ve on kilometrede bir
karanlığa yaslanıp durduğu halde
ve vantilatöründe dört kanattan ikisi noksan iken
şahsının vakarlı kudretini resmen biliyordu :
“ 6 Ağustos emri”nde ondan ve arkadaşlarından
“...ihzar ve teşkil edilmiş bulunan
ve cem’an 300 ton kabiliyetinde kabul olunan
100 kadar seri otomobil...” diye bahsediliyordu.
İhzar ve teşkil olunanlar,

bu meyanda Ahmet’in kamyoneti,
insanların, aletlerin ve kağnıların yanından geçip
Afyon – Ahırdağları ve imtidadına doğru iniyorlardı.

Ahmet’in kafasında uzak bir şehir ve bir şarkı vardı.
Bu şarkı nihaventtir
ve beyaz tenteli sandalları,
siyah mavnaları,
güneşli karpuz kabuklarıyla
bir deniz kıyısındadır şehir.

Vantilatörde adedi devir
düşüyor gibi.
Arkadaşlar ileri geçtiler.
Ay battı.
Manzara yıldızlardan ve dağlardan ibaret.

Sen Süleymaniyelisin oğlum Ahmet,
çınar dibinde iki mars bir oyunla yenip Bücür’ü,
kalk,
sıra servilerin önünden yürü,
çeşmeyi geç,
mektep bahçesi, medreseler,
orda Harbiye Nezareti’nin arka duvarında
siyah çarşafly bir kadın
çömelip yere
darı serper güvercinlere

ve papelciler
şemsiye üstünde papaz açarlar.

Motor mızıkçılık ediyor,
bizi dağ başında bırakacak meret.

Ne diyorduk oğlum Ahmet?
Dökmeciler sağ yanda kalır,
derken, Uzunçarşı'ya saparken
köşede, sol kolda seyyar kitapçı :
“Hikayeyi Billur Köşk”,
altı cilt “Tarihi Cevdet”
ve “Fenni Tabahat”.

Tabahat, mutfaktan gelirmiş,
yani yemek pişirmek.
Hani uskumru dolmasına da bayılırım pek.
Yaldızlı kuyruğundan tutup
bir salkım üzüm gibi yersin.

İlerde bir süvari kolu gidiyor,
saptılar sola.

Uzunçarşı'yı dikine inersin.
Sandalyacılar, tavla pulcuları, tespihçiler.
Ve sen İstanbullu,
sen kendi ellerinin hünerine alışmış olduğundan
şaşarsın İstanbullulara :
ne kadar ince, ne çeşit hünerleri var, dersin.
Rüstem Paşa Camii.
Urgancılar.
Urgancılarda yüz parça yelkenli gemiyi
ve hesapsız katır kervanları donatacak kadar
urgan, halat ve dökme tunçtan çingiraklar satılır.
Zindankapı, Babacafer.
Uzakta Balıkpazarı.
Kuruyemişçiler.
Yemiş iskelesindeyiz :
sandalları, mavnaları,
güneşli karpuz kabuklarıyla
yüzüne hasret kaldığım deniz.

Sol arka lastik hava mı kaçırıyor ne?
İnip
baksam...

Yemiş iskelesinden dilenci vapuruna binip
Eyüp'te Niyet Kuyusu'na gittikti.
Elleri yumuk yumuk,
bacakları biraz çarpıktı ama,
yeřil zeytin tanesi gibi gözler.
Kařları da hilal gibi çekikti.
Tam Kasımpaşa'ya yaklaştık, beyaz başörtüsü...

Lastik hava kaçırıyor.
Derdine deva bulmazsak eğer...
Dur bakalım Babacafer...

Üç numrolu kamyonet durdu.
Karanlık.
Kriko.
Pompa.
Eller.
Küfreden ve küfrettięine kızan elleri
Lastikte ve ihtiyat tekerlekte dolařırken
Ahmed hatırladı :
bir gece nüzüllü babaannesini
sedirden sedire tařırken
kadıncağız...

İç lastik boydan boya patladı.
Yedek?
Yok.
Dağlarda avaz avaz
imdat istemek?
Sen Süleymaniyelisin oğlum Ahmet,
sana tek başına verilmiştir üç numrolu kamyonet.
Hem, hani bir koyun varmış,
kendi bacağından asılan bir koyun.
Süleymaniyeli şoför Ahmet
soyun...

Soyundu.
Ceket, külot, pantol, don, gömlek ve kalpak
Kırmızı kuşak,
Ahmet'i postalları üstünde çırılçıplak
bırakarak
dış lastięin içine girdiler,
řiřirdiler.

Bu şarkı nihaventtir.
Deniz kıyısında bir şehir...
Beyaz başörtüsü...

Saatta elli yapıyoruz...
Dayan ömrümün törpüsü,
dayan da dağlar anadan doğma görsün şoför Ahmet'i
dayan arslan...

Hiçbir zaman
böyle merhametli bir ümitle sevmedi
hiçbir insan
hiçbir aleti...

SEKİZİNCİ BAB

26 AĞUSTOS GECESİNDE SAATLAR İKİ OTUZDAN BEŞ
OTUZA KADAR
ve
İZMİR RIHTIMINDAN AKDENİZ'E BAKAN NEFER

Saat 2.30

Kocatepe yanık ve ihtiyar bir bayırdır,
ne ağaç, ne kuş sesi,
ne toprak kokusu vardır.
Gündüz güneşin,
gece yıldızların altında kayalardır.
Ve şimdi gece olduğu için
ve dünya karanlıkta daha bizim,
daha yakın,
daha küçük kaldığı için
ve bu vakitlerde topraktan ve yürekten
evimize, aşkımıza ve kendimize dair
sesler geldiği için
kayalıklarda şayak kalpaklı nöbetçi
okşayarak gülümseyen bıyığını
seyrediyordu Kocatepe'den
dünyanın en yıldızlı karanlığını.
Düşman üç saatlik yerdedir
ve Hıdırlık – tepesi olmasa
Afyonkarahisar şehrinin ışıkları gözükecek.
Kuzeydoğuda Güzelim – dağları

ve dağlarda tek
tek
ateşler yanıyor.
Ovada Akarçay bir pırıltı halinde
ve şayak kalpaklı nöbetçinin hayalinde
şimdi yalnız suların yaptığı bir yolculuk var :
Akarçay belki bir akar su,
belki bir ırmak,
belki küçücük bir nehirdir.
Akarçay Dereboğazı'nda değirmenleri çevirip
ve kılçıksız yılan balıklarıyla
Yedişehitler kayasının gölgesine girip
çıkıyor.

Ve kocaman çiçekleri eflatun
kırmızı
beyaz
ve sapları bir, bir buçuk adam boyundaki
haşhaşların arasından akar.
Ve Afyon önünde
Altıgöller Köprüsü'nün altından
Gündoğuya dönerek
Ve Konya Tren hattına rastlayıp yolda
Büyükçobanlar Köyü'nü solda
ve Kızılkilise'yi sağda bırakıp
gider.

Düşündü birden bire kayalardaki adam
Kaynakları ve yolları düşman elinde kalan bütün nehirleri.
Kim bilir onlar ne kadar büyük,
Ne kadar uzundular?
Birçoğunun adını bilmiyordu,
yalnız, Yunan'dan önce ve Seferberlik'ten evvel
Selimşahlar Çiftliği'nde ırgatlık ederken Manisa'da
geçerdi Gediz'in sularını başı dönerek.

Dağlarda tek
tek
ateşler yanıyordu.
Ve yıldızlar öyle ışıltılı, öyle ferahlılar ki
şayak kalpaklı adam
nasıl ve ne zaman geleceğini bilmeden
güzel, rahat günlere inanıyordu
ve gülen bıyıklarıyla duruyordu ki mavzerin yanında,
birdenbire beş adım sağında onu gördü.

Paşalar onun arkasındaydılar.
O, saati sordu.
Paşalar : “Üç” dediler.
Sarışın bir kurda benziyordu.
Ve mavi gözleri çakmak çakmaktı.
Yürüdü uçurumun başına kadar,
Eğildi, durdu.
Bıraksalar
ince uzun bacakları üzerinde yaylanarak
ve karanlıkta akan bir yıldız gibi kayarak
Kocatepe’den Afyon ovasına atlıyacaktı.

Saat 3.30

Halimur – Ayvalı hattı üzerinde
manga mevziindedir.

İzmirli Ali Onbaşı
(kendisi tornacıdır)
karanlıkta göz yordamıyla
sanki onları bir daha göremeyecekmiş gibi
baktı manga efradına birer birer :
Sağda birinci nefer
sarışındı.
İkinci esmer.
Üçüncü kemeydi
fakat bölükte
yoktu onun üstüne şarkı söyliyene.
Dördüncünün yine mutlak bulamaç istiyordu canı.
Beşinci, vuracaktı amcasını vuranı
Tezkere alıp Urfa’ya girdiği akşam.
Altıncı,
İnanılmayacak kadar büyük ayaklı bir adam,
memlekette toprağını ve tek öküzünü
ihtiyar bir muhacir karısına bıraktığı için
kardeşleri onu mahkemeye verdiler
ve bölükte arkadaşlarının yerine nöbete kalktığı için
ona “Deli Erzurumlu” derdiler.
Yedinci Mehmet oğlu Osman’dı.
Çanakkale’de İnönü’nde, Sakarya’da yaralandı
ve gözünü kırpmadan
daha bir hayli yara alabilir,
yine de dimdik ayakta kalabilir.
Sekizinci,

İbrahim,
korkmayacaktı bu kadar
bembeyaz dişleri böyle tıkırdayıp
birbirine böyle vurmasalar.
Ve İzmirli Ali Onbaşı biliyordu ki :
Tavşan korktuğu için kaçmaz
kaçtığı için korkar.

Saat 4.

Ağzıkara – Söğütlüdere mıntıkası.
On ikinci Piyade Fırkası.
Gözler karanlıkta, uzakta.
Eller yakında, mekanizmalar üzerinde.
Herkes yerli yerinde.
Tabur imamı
mevzideki biricik silahsız adam :
ölülerin adamı,
kırık bir söğüt dalı dikerek kibleye doğru,
durdu boyun büküp
el kavuşturup
sabah namazına.
İçi rahattır.
Cennet, ebedi bir istirahatıdır.
Ve yenilseler de, yenseler de adayı,
meydanı gazadan o kendi elleriyle verecektir
Cenabı rabbülalemine şühedayı.

Saat 4.45

Sandıklı civarı.
Köyler.
Sarkık, siyah bıyıklı süvari,
Çınar dibinde, beygirinin yanında duruyordu.
Çukurova beygiri
kuyruğunu karanlığa vuruyordu :
dizkapaklarında kan,
kantarmasında köpük...
İkinci Süvari Fırkası'ndan Dördüncü Bölük,
atları, kılıçları ve insanlarıyla havayı kokluyor.
Geride, köylerde bir horoz öttü.
Ve sarkık siyah bıyıklı süvari
ellerinin tersiyle yüzünü örttü.
Karşı dağlar ardında, düşman elinde kalan

bir başka horoz daha vardır:
baltaibik, sütbeyaz bir Denizli horozu.
Düşmanlar herhal onu çoktan kesip
çorbasını yapmışlardır...

Saat beşe on var.

Kırk dakika sonra şafak
sökecek.

“Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak”.
Tınaztepe’ye karşı Kömürtepe güneyinde,
On beşinci Piyade Fırkası’ndan iki ihtiyat zabiti
ve onların genci, uzunlu,
Darülmuallimin mezunu

Nurettin Eşfak,
mavzer tabancasının emniyetiyle oynıyarak
konuşuyor:

-Bizim İstiklal Marşı’nda aksıyan bir taraf var,
bilmem ki, nasıl anlatsam,
Akif, inanmış adam,
fakat onun, ben

inandıklarının hepsine inanmıyorum.
Mesela, bakın:

“Gelecektir sana vaat ettiği günler Hakkın.”

Hayır,
gelecek günler için
gökten ayet inmedi bize.

Onu biz, kendimiz
vaatettik kendimize.

Bir şarkı istiyorum
zaferden sonrasına dair.

“Kim bilir belki yarın...”

Saat beşe beş var.

Dağlar aydınlanıyor.
Bir yerlerde bir şeyler yanıyor.
Gün ağardı ağaracak.
Kokusu tütmeğe başladı:

Anadolu toprağı uyanıyor.
Ve bu anda, kalbi bir şahın gibi göklere salıp
ve pırıltılar görüp
ve çok uzak
çok uzak bir yerlere çağıran sesler duyarak

bir müthiş ve mukaddes macerada,
ön safta, en ön sırada,
şahlanıp ölesi geliyordu insanın.

Topçu evvel mülazımı Hasan'ın
yaşı yirmi birdi.
Kumral başını gökyüzüne çevirdi,
kalktı ayağa.
Baktı,yıldızları ağaran muazzam karanlığa.
Şimdi bir hamlede o kadar büyük,
öyle şöretli işler yapmak istiyordu ki,
bütün ömrünü ve hatırasını
ve yedi buçukluk bataryasını
ağlanacak kadar küçük buluyordu.

Yüzbaşı sordu:
-Saat kaç?
-Beş.
-Yarım saat sonra demek...

98956 tüfek
ve şoför Ahmet'in üç numrolu kamyonetinden
yedi buçukluk şnayderlere, on beşlik obüslere kadar,
bütün aletleriyle
ve vatan uğrunda,
yani, toprak ve hürriyet için ölebilmek kabiliyetleriyle
Birinci ve İkinci ordular
Baskına hazırıldılar.

Alaca karanlıkta, bir çınar dibinde,
beygirinin yanında duran
sarkık, siyah bıyıklı süvari
kısa çizmeleriyle atladı atına.

Nurettin Efşak
baktı saatına :
-Beş otuz...
Ve başladı topçu ateşiyle
ve fecirle birlikte büyük taarruz...

Sonra.
Sonra,düşmanın müstahkem cepheleri düştü.
Bunlar :
Karahisar güneyinde 50
ve doğusunda 20 – 30 kilometredeydiler.

Sonra.

Sonra, düşman ordusu kuvayı külliyesini ihata ettik
Ashıhanlar civarında
30 Ağustosa kadar.

Sonra.

Sonra, 30 Ağustosta düşman kuvayı külliyesi imha ve esir
olundu.

Esirler arasında General Trikopis:

Alaturka sopa yemiş bir temiz
ve sırmaları kopuk Frenk uşağı...

Yaralı bir düşman ölüsüne takıldı kaldı Nurettin Efşak'ın ayağı.

Nurettin dedi ki: "Teselyalı Çoban Mihail,"

Nurettin dedi ki: "Seni biz değil,
Buraya gönderenler öldürdü seni..."

Sonra.

Sonra, 31 Ağustos günü
ordularımız İzmir'e doğru yürürken
serseri bir kurşunla vurulan
Deli Erzurumluydu.

Devrildi.

Kürek kemikleri altında toprağı duydu.

Baktı yukarı,

baktı karşıya.

Gözler, hayretle yandılar :

Önünde, sırtüstü, yan yana yatan postalları
her seferinkinden kocamandılar.

Ve postallar daha bir hayli zaman
üzerlerinden atlayıp geçen arkadaşların arkasından
seyredip güneşli gökyüzünü
ihtiyar bir muhacir karısını düşündüler.

Sonra...

Sonra, sarsılıp ayrıldılar birbirlerinden
ve Deli Erzurumlu ölüirken kederinden
yüzlerini toprağı döndüler...

Solda, ilerdeydi Ali Onbaşı.

Kan içindeydi yüzü gözü.

Bir süvari takımı geçti yanından dörttnala.

Kaçanı kovalamıyordu yalnız
ulaşmak da istiyordu bir yerlere
ve sadece kahretmiyor
yaratıyordu da.
Ve kılıçların,
nalların,
ellerin
ve gözlerin pırıltısı
ardı ardına çakan aydınlık bir bütündü.
Ali Onbaşı bir şimşek hızıyla düşündü
ve şu türküyü duydu :

“Dörtnala gelip Uzak Asya’dan
Akdeniz’e bir kısrak başı gibi uzanan
bu memleket bizim.

Bilekler kan içinde, dişler kenetli, ayaklar çıplak
ve ipek bir halıya benziyen toprak,
bu cehennem bu cennet bizim.

Kapansın el kapıları, bir daha açılmasın,
yok edin insanın insana kulluğunu,
bu davet bizim...

Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür
ve bir orman gibi kardeşçesine,
bu hasret bizim...”

Sonra.
Sonra, 9 Eylülde İzmir’e girdik
ve Kayserili bir nefer
yanan şehrin kızılırtısı içinden gelip
öfkeden, sevinçten, ümitten ağılıya ağılıya,
Güneyden kuzeye,
Doğudan Batıya
Türk halkıyla beraber
Seyretti İzmir rıhtımından Akdeniz’i.

Ve biz de burada bitirdik destanımızı.
Biliyoruz ki layıgınca olmadı bu kitap,
Türk halkı bağışlasın bizi,
onlar ki toprakta karınca,
suda balık,
havada kuş kadar

çokturlar;
korkak,
cesur,
cahil,
hakim
ve çokturlar
ve kahreden
yaratan ki onlardır,
kitabımızda yalnız onların maceraları vardır...

939 İstanbul Tevkifanesi,
940 Çankırı Hapisanesi,
941 Bursa Hapisanesi.
Nazım Hikmet

II – GEZMEK İSTEDİĞİM YERLER ve ZAMAN DİZİN

Zaman zaman arası uzasa da ve bayramlarda - seyranlarda çok kısa süreli de olsa Afyon ziyaretlerimde uğramayı hiç ihmal etmediğim bir yer vardır. Yine uğrayacağım bu yer elbette ki Afyon Kalesidir. Kale üzerine çok yazmak istiyorum. Şimdilik sözü Balıkçı'ya bırakıyorum : “Bodrum yerine kalebent deye Afyon'a gönderselerdi beni. Keykubad'ın Kalesinden göz yaylımınca uzayan ovayı görünce “hey! hey! koca yurt” deye Bodrum'daki gibi içim açılırdı. Anadolu'nun öztaşından dimdik bir doruktur o kale. Oranın uzaklıklarının ve ufuklarının yapayalnız bekçisidir. Dağ dediğin öyle olur işte! Horoz altından siftah kalkmış kümes tavuğu gibi çizgisi mahmur ve süzgün bir tümsek değil. Onun kartal bakışı kim bilir uzaklardan ne sorar? Uzaklar da ne anlatır?” (Cevat Şakir Kabaağaçlı – Halikarnas Balıkçısı – 24 Kasım 1970- Dr. İrfan Ünver Nasrattınoğlu'na yazdığı Mektuptan –Beldemiz, Afyon Belediyesi Bülteni, yıl 1992, sayı 28, Sh. 18)

Gezimin sebepleri arasında en etkilileri, geçmişten gelen Afyon sevgisi, tarih merakım ve Afyon'da bulunan bakımını tamamladığım eski evimin dayama – döşeme işleri olmakla birlikte, dikkat ederseniz yanıma aldığım yazılı kaynaklar, gezide özellikle ilgileneceğim alanlar konusunda sizlere ipuçları vermektedir. Yani gezilecek yerler genel olarak eskiçağ yerleşimleri olacaktır. Niçin?

Kendi yaşamımızın geçmişini bir düşünelim. Yaşımız kaç olursa olsun ilkokula başladığımız yıllar ne kadar eskide kaldı değil mi? İlkokulunuzu hatırlıyor musunuz? Okulun giriş kapısı, sınıfınız,

oturduğunuz sıralar nasıldı? Bazı mekânları, geçmişte beraber olduğumuz kişilerle yaşadığımız acı - tatlı anılarla hatırlıyor ve belki de *bu dostlarımız acaba şimdi nerede* diye soruyoruz. Çok eski değil, bu yıllar aslında şimdiki zamandan belki 15, belki 20 yıl, belki 30, belki en fazla 40 – 50 ya da 60 yıl öncesidir. Ama 100 yıl öncesi değil. 100 yıl uzun bir zamandır; bazen eski anılarımızı düşündüğümüzde sanki 100 yıl öncesinde kaldı deriz.

Bir insan ömrü ne kadardır? Birkaç istisna dışında 100 yılı aşmaz. Dedemiz ya da ninemiz en yaşlı aile büyüğümüzdür. Dedemizin babası... Nasıl bir insandı? Yaşadığı dönem nasıldı? Ya dedemizin dedesi... Merak ettiğimiz bu kişiler ve dönemleri bizden aşağı yukarı 100 – 150 yıl öncesidir. Onlardan kalan ve evimizde sakladığımız bir hatıra varsa eğer, ne kadar değerlidir, değil mi? Eskiliği ile de ilginçtir ve üzerinde yorumlar yapar, uzun uzun konuşuruz. Evdeki en eski eşya kaç yıllıktır? Bakır bir tava... Babaanneden kalmıştır. Annesi de onun çeyizine koymuştur bunu... 100 yıllık.

Bin yıl öncesi nasıldı peki? M.S. 1 000 yıllarında Türkler, Anadolu'ya henüz gelmemişti... İki bin yıl öncesinde de henüz Hristiyanlık yoktu, Anadolu'da Roma Dönemi hüküm sürüyordu... İki bin üç yüz yıl öncesinde ise Büyük İskender Çanakkale Boğazı'ndan Anadolu'ya geçmişti. İki bin beş yüz yıl önce Persler İran'dan gelip bir köprü gibi Anadolu'yu geçerek Atina'ya kadar ulaşmıştı. İki bin sekiz yüz yıl önce ise Frigler, Anadolu'ya batıdan gelmiş, günümüzden üç bin dört yüz yıl öncesinde Anadolu'da görülmeye başlayan Hititler'in yerini almıştı.

Bu gezimi Afyon civarında bulunan eski çağ kalıntılarını yerlerinde görmek, fotoğraflamak, üzerlerinde düşünmek ve onlara dair yazmak için planladım. Özellikle Friglerle ve Frigya ile ilgilenmek, öncelikle onları tanımak istiyorum. Yani İhsaniye, Döğer, Ayazin, Aslantaş, Maltaş, Aslankaya, Yılantaş, Kapıkaya, Emre Gölü, Yunus Emre Tekkesi, İşçehisar, Göynüş Vadisi, Frig Vadisi, Kaya Yerleşimleri, Kaya Mezarları, Şuhut/Bininler, Bolvadin, Kırkgöz Köprüsü, Kızıl Kilise, Afyon Müzesi gezeceğim başlıca yerler olacaktır.

Burada gezimde çok yararlanacağımı umduğum bir zaman dizinine yer vermek istiyorum.

ZAMANDIZIN

(Seton Lloyd, Türkiye'nin Tarihi – Bir Gezginin Gözüyle Anadolu Uygarlıkları'ndan alınmıştır.)

Yaklaşık İ.Ö. 8 000 – 4 500 Neolitik
İlk Dönem Tarım yaklaşık İ.Ö. 6 000'den sonra Çatalhöyük

Yaklaşık İ.Ö. 4 500 – 3 000 Kalkolitik
Mersin Kalesi yaklaşık İ.Ö. 4 500

Yaklaşık İ.Ö. 3 000 – 2 000 Tunç Çağı'nın İlk Dönemi
Hititöncesi Hattiler Alacahöyük Mezarları, Troia Hazinesi
yaklaşık İ.Ö. 2 300 – 2 000

Yaklaşık İ.Ö. 2 000 – 1 500 Orta Tunç Çağı
Kultepe Karum
II. katman yaklaşık İ.Ö. 1 920 – 1 850
Ib katmanı yaklaşık İ.Ö. 1 810 – 1 740
Yazılı belgelerin başlangıcı
Hitit Krallık Dönemi yaklaşık İ.Ö. 1 700 – 1 500

Yaklaşık İ.Ö. 1 500 – 1 200 Tunç Çağının son dönemi
Hitit İmparatorluğu yaklaşık 1 400 – 1 200
II. Ramses'e karşı Kadeş Çarpışması yaklaşık i.Ö. 1 286
Troia Savaşı, Hitit İmparatorluğu sonu yaklaşık İ.Ö. 1 200

İ.Ö. 1 200'den sonra Demir Çağı
Karanlık Çağ yaklaşık İ.Ö. 1 200 – 1 000
Küçük Asya'da ilk Yunan yerleşmeleri yaklaşık İ.Ö. 1 000
12 kentli İon Birliği İ.Ö. 8. yüzyıl
Ephesos'ta Artemis Tapınağı'nın kuruluşu yaklaşık İ.Ö. 550
Geç Hititler ve Luvi devletleri yaklaşık İ.Ö. 1 000 – 700
Urartu Krallığı yaklaşık İ.Ö. 900 – 600

Frig Krallığı İ.Ö. 8. yüzyıl
İvriz kabartması yaklaşık İ.Ö. 740
Gordion'daki Midas Mezarı yaklaşık İ.Ö. 695
Yazılıkaya'daki (Eskişehir) Midas Anıtı yaklaşık İ.Ö. 560

Lid Krallığı Kroisos yaklaşık İ.Ö. 560 – 547

İ.Ö.546 – 330 Akamenid Pers İmparatorluğu
Büyük Kyros :İ.Ö. 558 – 530 Sardeis'i ele geçirmesi İ.Ö. 547
I. Dareios İ.Ö. 521 – 486
İon Ayaklanması İ.Ö. 499
Marathon Çarpışması İ.Ö. 490
I. Kserkses İ.Ö. 485 – 465
Atina'nın yağmalanması ve Salamis Çarpışması

Plataia Çarpışması İ.Ö. 479
Ksenophon'un Anabasis'i İ.Ö. 401
Büyük İskender'in III. Dareios'u esir alması İ.Ö. 330

İ.Ö. 334 – 323 Büyük İskender'in İmparatorluğu
İskender'in Çanakkale Boğazı'nı geçişi İ.Ö. 334
Granikos Çarpışması İ.Ö. 334
Issos Çarpışması İ.Ö. 333

İ.Ö. 323 – 64 Yunan Kent Devletleri ve Seleukosoğulları Krallığı

İ.Ö. 247 – İ.S. 224 İran Part Kralları

Yaklaşık İ.Ö. 230 – 133 Bergamalı Attalosoğulları
III. Attalos'un krallığını Roma'ya bırakışı İ.Ö. 133

İ.Ö. 133'den sonra Roma Dönemi
Armenia Krallığı, kuruluşu yaklaşık İ.Ö. 184
Pontoslu Mithridates İ.Ö. 123 – 63
Roma'ya karşı açtığı savaşlar İ.Ö. 88 -66
Kommageneli Antiokhos'un Nemrut Dağı'ndaki anıtları dikmesi
İ.Ö. 69 – 34
Pompeius'un Doğu'ya düzen vermesi İ.Ö. 67 -64
Iulius Caesar'ın Mithridates'in oğlunu Zela'da yenilgiye
uğratması İ.Ö. 47
Roma İmparatorluğu İ.Ö. 30
İsa'nın doğuşu İ.Ö. 5
Pavlos'un misyon gezileri İ.S. 8 - 47, 49 - 51, 5 - 52
Pavlos'un Roma yolculuğu İ.S. 8 – 57
Büyük Constantinus İ.S. 37 – 312
Hristiyanlığı kabul etmesi İ.S. 312
Başkenti Byzantion'a taşınması İ.S. 324
Konstantinopolis adının verilmesi İ.S. 330

BÜYÜK TAARRUZ

Afyon ve çevresinde eski çağdan sonra özellikle ilgilenecek
gezeceğim ikinci grup yerler Büyük Taarruz'un cereyan ettiği
alanlar olacaktır. Büyük taarruz hakkında da gerektiği kadar
bilgiye sahip olmadığımı, okudukça utanarak fark ettim. Yakın
tarahimizin bu dönemini çok iyi öğrenmek ve bu tarihin yazıldığı
yerleri görmek ihtiyacı içindeyim. Kocatepe, Tınaztepe, Küçük
Kalecik, Büyük Kalecik, Ahır Dağları, Giresunlular Şehitliği,
Afyon Zafer Müzesi...

Yerel Basın'da yankılar...kişi ve kurumların destekleri...

AVUKAT AİLENİN AFYON SEVGİSİ

Afyonkarahisar sevgisi ve tarih bilinci bir aileyi sarınca ortaya AYTAM denilen bir organizasyon çıktı.

Kısa adı AYTAM olan Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi, avukatlık mesleğini icra eden bir ailenin gerçekleştirdiği bir kurum.

Bu duyarlı aile, resmi tarihin dışında halkın bilincindeki yerel tarihi, hatıraları, geçmiş yıllarda kullanılan yöreye özgü eşyaları özetle Afyonkarahisar'ın bilinen tarihinden ayrı olarak gözden kaçan tüm bilgi ve belgeleri toplayarak gelecek nesillere aktarmak istemiş.

Çıktıkları bu yolda özveri ile çalışmışlar. Afyonkarahisar'da aldıkları evi restore etmişler ve bu evi AYTAM'a tahsis etmişler.

Sizler de bu aileye ve organizasyona destek vermek isterseniz işte fırsat. Bu organizasyona sponsor olmak da, gönüllülük esaslı ile çalışmak da mümkün.

AYTAM Afyon'u tanıtacak

Afyon Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi adına açıklama yapan Av. Kadir Daylık, "Nasıl tanıtacaksınız" başlıklı haberimize cevap verdi ve destek istedi. "Bir sözümüz olsun istedik"

ODAK'ın kamuoyuna "Nasıl tanıtacaksınız" başlığı ile duyurduğu haberde Afyon Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi'nin çalışmaları hakkında bilgiler vermiştik. Yayınladığımız habere Afyon Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi adına Av. Kadir Daylık, cevap verdi. Merkezi hayata geçirmek için yoğun bir çaba içerisinde olduklarını belirten Daylık, "Toplumumuz için, doğduğumuz, yaşadığımız ya da duyulduğumuz kent için, "ne yaptınız" diye sorulduğunda söyleyecek bir sözümüz olsun istedik. Bunun için fikrini ve mekânını adım adım oluşturduğumuz AYTAM Afyon Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi'ni hayata geçirmeye karar verdik. Tamamıyla kendi kişisel çabalarımız ve dişimizden tırnağımızdan artırdığımız namuslu paramızla satın aldığımız ve Afyonkarahisar'da ilk kez koruma statüsü kazanmış sivil bir yapıyı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun Taşınmaz Kültür Varlıklarının Koruma, Bakım ve Onarımına İlişkin ilke kararında belirtilen kapsamda ve çoğu zaman ihtiyaçlarımızdan kısıtığımız paralarla, bakımını yaparak AYTAM'a tahsis ettik" dedi.

Hiç destek almadık

Hiç kimseden destek almadıklarını söyleyen Daylık, "AYTAM, her türlü orijinal resim, belge ve objeyi ve kayıt altına alınmış sözlü anlatımları kullanarak, Afyonkarahisar'ın yerel tarihini aydınlatmak, herkes için anlaşılır hale getirmek ve sevdirmek amacıyla yola çıkmıştır. Bu amacın gerçekleşebilmesi ve Afyonkarahisar için yararlı olabilmesi için farklı kuşaklardan, mesleklerden, çevrelerden kişilerin bu iddia, hayal ve çabalara ortak olmasına ve yükümlülük almasına ihtiyaç vardır. AYTAM'a yöneltilen yıkıcı eleştirilerin değil, yapıcı katkıların kentimize yararı olacaktır. AYTAM Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi, zengin bir aileden, büyük sermaye grubundan, politik çevreden ya da devletten hiçbir destek almadan kısıtlı olanaklar içinde doğmuş bir sivil girişimdir.

2007'de açacağız

Para peşinde olmadıklarını ifade eden Daylık, "AYTAM'ın tanıtımlarında, merkezi 2007 Nisan ayında açmayı planladığımızı belirtiyoruz. Tanıtımlarımızda sadece Afyonkarahisar için bir şeyler yapabilmek arzumuzu çok anlaşılır biçimde ortaya koymaya özen gösterdik. Biz para peşinde değiliz, Afyonkarahisar'ın tanıtımı ve tarihinin korunması amacındayız. Gerek nesne bağışı gerekse de sergi dolapları için yardıma ve desteğe ihtiyacımız vardır ama şart değildir. Nasıl ki yıkılmak üzere olan bir evin onarımı için kendi kaynaklarımızı harcamışsak bunlar için de gücümüz yettiğince harcaabiliriz çünkü Afyonkarahisar'ı seviyoruz" dedi.

Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezinden Açıklama

Toplumumuz için, doğduğumuz, yaşadığımız ya da duyulduğumuz kent için, “ne yaptınız” diye sorulduğunda söyleyecek bir sözümüz olsun istedik. Bunun için fikrini ve mekânını adım adım oluşturduğumuz AYTAM Afyon Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi’ni hayata geçirmeye karar verdik.

Tamamıyla kendi kişisel çabalarımız ve dışımızdan tırnağımızdan arttırdığımız namuslu paramızla satın aldığımız ve Afyonkarahisar’da ilk kez koruma statüsü kazanmış sivil bir yapıyı, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu’nun Taşınmaz Kültür Varlıklarının Koruma, Bakım ve Onarımına İlişkin ilke kararında belirtilen kapsamda ve çoğu zaman ihtiyaçlarımızdan kısıtığımız paralarla, bakımını yaparak AYTAM’a tahsis ettik.

AYTAM, her türlü orijinal resim, belge ve objeyi ve kayıt altına alınmış sözlü anlatımları kullanarak, Afyonkarahisar’ın yerel tarihini aydınlatmak, herkes için anlaşılır hale getirmek ve sevdirmek amacıyla yola çıkmıştır. Bu amacın gerçekleştirilmesi ve Afyonkarahisar için yararlı olabilmesi için farklı kuşaklardan, mesleklerden, çevrelerden kişilerin bu iddia, hayal ve çabalara ortak olmasına ve yükümlülük almasına ihtiyaç vardır. AYTAM’a yöneltilen yıkıcı eleştirilerin değil, yapıcı katkıların kentimize yararı olacaktır. AYTAM Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi, zengin bir aileden, büyük sermaye grubundan, politik çevreden ya da devletten hiçbir destek almadan kısıtlı olanaklar içinde doğmuş bir sivil girişimdir.

AYTAM’ın tanıtımlarında, merkezi 2007 Nisan ayında açmayı planladığımızı belirtiyoruz. Tanıtımlarımızda sadece Afyonkarahisar için bir şeyler yapabilmek arzumuzu çok anlaşılır biçimde ortaya koymaya özen gösterdik.

Buna rağmen “Nasıl Tanıtacaksınız.” başlıklı haberinizde yer alan “Bağış topluyorlar” , “AYTAM yetkilileri, ürünlerin sergileneceği dolaplar içinde sponsor arayışına girerken Afyon Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi’nin yetkilileri bu bağışları İstanbul’da kabul ediyor” şeklindeki ifadeler ve bizimle görüşmediğiniz halde görüşmüş tarzında kaleme aldığınız haber bizi üzmüştür. Biz para peşinde değiliz, Afyonkarahisar’ın tanıtımı ve tarihinin korunması amacındayız. Gerek nesne bağışı gerekse de sergi dolapları için yardıma ve desteğe ihtiyacımız vardır ama şart değildir. Nasıl ki yıkılmak üzere olan bir evin onarımı için kendi kaynaklarımızı harcamışsak bunlar için de gücümüz yettiğince harcayabiliriz çünkü Afyonkarahisar’ı seviyoruz.

İletişim bilgilerimiz gerek telefon, gerek faks ve gerekse de elektronik posta ve mektup adresi olarak sitemizde açıktır. Keşke bizimle görüşseydiniz.

Çakılmak istenen bir çiviye güç vereceğinize inandığımızdan yanlış anlaşılmaya sebep olacak haberi düzeltmenizi rica ediyoruz.

Saygılarımızla,
AYTAM adına Av. Kadir Daylık

Sevinerek bildirelim ki AYTAM’a ilgi giderek artıyor...

İstanbul’dan Zuhal Zorluer sergilenmek üzere tarihi bir radyoyu AYTAM’a bağışlamıştır. Kendisine teşekkür ediyoruz. Radyo’nun sergilenmesi sırasında bağışlayanımızın adı soyadı ve yer almasını istedikleri açıklamalar nesnede belirtilecektir. Teşekkür belgesi, süresiz AYTAM Dostu kartı ile bağışlanan nesnenin sergilendiği yerdeki fotoğrafı ve yer aldığı katalogların gönderilmesi konusu not alınmıştır.

İstanbul’dan Sema Taşpınar da sergilenmek üzere bir bakır tepsiyi AYTAM’a bağışlamıştır. Kendisine teşekkür ediyoruz. Tepsinin sergilenmesi sırasında bağışlayanımızın adı soyadı ve yer almasını istedikleri açıklamalar nesnede belirtilecektir. Teşekkür belgesi, süresiz AYTAM Dostu kartı ile bağışlanan nesnenin sergilendiği yerdeki fotoğrafı ve yer aldığı katalogların gönderilmesi konusu not alınmıştır.

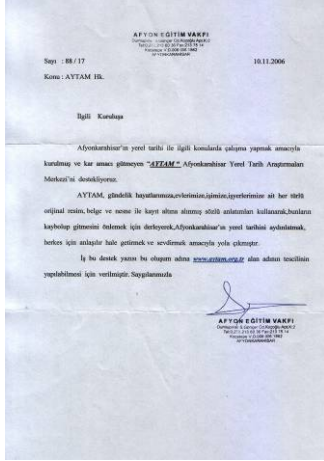
AYTAM Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi

Sevgili dostlar AFYONKARAHİSAR adına yaptığınız bu hizmetlerden dolayı hepimize takdir ve teşekkürlerimi sunarım. Bu güzel çalışmalarınızda başarılar dilerim. Selam ve saygılarımla. Osman ÇELEBİ

Sevgili Kadir Bey;

Çalışmalarınızı zaten gönülden takdir etmekte idim ,fakat uzun yurtdışı seyahatimden döndüğümde okuma fırsatı bulduğum son yazışmalardan sonra bu takdiri yüksek sesle dile getirme zorunluluğunu hissettim.Çünkü sizin ortaya attığınız fikir ve hizmet sadece Afyon Karahisar’lıların değil tüm ülkenin yararına bir girişimdir ve Türk kültürünün korunup ileri kuşaklara taşınması açısından büyük önem taşımaktadır.Çıktığınız yolda yalnız olmadığınızı belirtir, sizi tekrar kutlarım. Sevgi ve saygılarımla,
Akif SAKLICA

Tebrik ediyor, destekliyorum.
Mustafa Selek

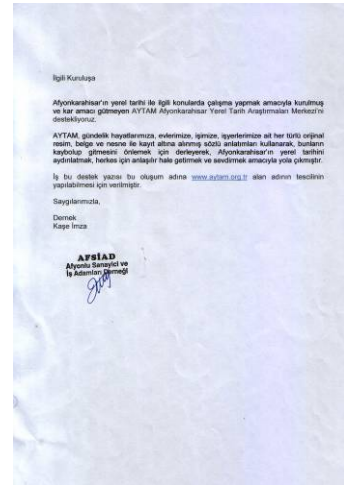
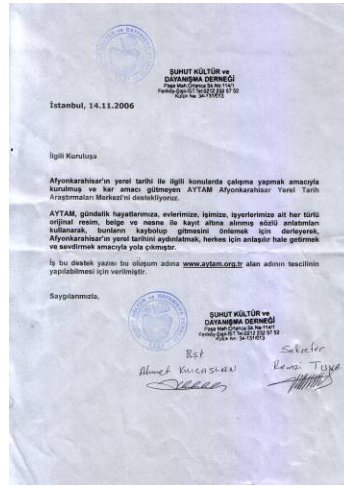
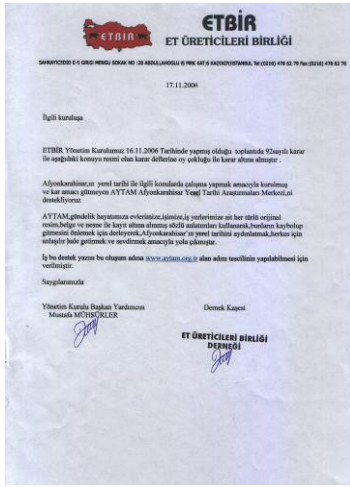
Afyonkarahisar'ın yerel tarihi konusunda çalışma yapmak amacıyla kurulmuş ve kar amacı güdmeyen AYTAM Afyonkarahisar Yerel Tarih Araştırmaları Merkezi'ni destekliyoruz.

AEV Afyon Eğitim Vakfı

AFSİAD Afyon'lu Sanayici ve İşadamları Derneği

ETBİR Et Üreticileri Birliği

Şuhut Kültür ve Dayanışma Derneği

Sevgili Kadir Bey,
Öncelikle bu tür girişimlerini destekliyorum, tebrik ediyorum.
Yapmış olduğunuz fevkalade önemli kültürel faaliyetinizi en içten dileklerle kutluyorum. Amatörce yaptığınız bu güzel sosyal faaliyetinizi ne kadar takdir etsem azdır.
Bu vesile ile tüm dostlara, sağlık, başarı ve huzur dolu günler dilerim.
Selamlar, sevgiler.
Aytam hayranlarından
Seçkin KÖSE

Sayın Kadir DAYLIK sevgili hemşerim,
Australiadan selamlar.
Bu güzel çalışmanız için öncelikle sizi tebrik ediyorum. Bir hayli uzakta olmama rağmen elimden geldiğince Ankara'daki SANVAK'a, Afyon Eğitim Vakfı'nı, Gebze Afyon'lular Derneği'ne imkanlar nisbetinde yardım ediyorum. Çalışmalarınızla ilgili bana da bir görev düşerse seve seve elimden geleni yapmaya çalışırım.
Siz de takdir edersiniz ki bu işi iki üç kişi ile yürütmemiz pek mümkün değil, mutlaka siz de tanıyorsunuzdur ama yine de ben aşağıda vereceğim isimlerle kontak kurarsanız daha verimli bir çalışma olur ve daha seri şekilde sonuç alırız diye düşünüyorum. İbrahim Kazal

Kadir Bey Merhaba ben Cumhuriyet tarihi çalışıyorum ve Afyon un yerel tarihi ile de ilgileniyorum. Projeleriniz, varsa yayınlarınız bunlardan bizi bilgi sahibi ederseniz memnun oluruz. Saygılarımla. Yrd. Doç. Dr. Fehmi AKIN

Aytam yöneticilerine yaptıkları değerli hizmet ve beni de grup üyesi yaptıkları için teşekkür ederim.
Ahmet Ünlü

Sizden beklentilerimiz....

Biz Afyonkarahisar'da Mollabahşı Mahallesi, Kale Caddesi Numara 15'de bulunan, sivil mimari örneği ve kültür varlığı olarak tescilli 3 katlı bahçeli ahşap bir evi onararak AYTAM'a tahsis ettik.

Yıllar içinde toplayarak oluşturulan küçük koleksiyonlarımızı burada sergileyeceğiz... Afyonkarahisar için, sizin için, çocuklarımız için, gelecek için...

Tarihi biz yazmıyoruz ama kaybolmaması için koruyup kollayabiliriz...

Haydi, hep beraber...

Sergilenebilecek nesneleri bulunuz, derleyiniz, AYTAM'a bildiriniz... Koleksiyonları zenginleştirelim.

Ailenizde ve çevrenizde sözlü tarih çalışması yapınız, AYTAM'a iletiniz... Kaybolup gitmesini engelleyelim.

Afyonkarahisar'ın yakın ve uzak tarihi ile ilgili olan her tür ev ve mutfak eşyası, meslek ve iş gereci, tarihi ve mesleki giyim eşyası, alet-edevat ve benzeri büyük-küçük her türlü nesne, kitap, dergi, mektup, kartpostal, orijinal resim ve belgeyi sergilenmek üzere AYTAM'a getiriniz. Geçmişimizi anlayalım.

Tarih projesi öneriniz; AYTAM tarafından geliştirilecek yerel tarih projelerinde gönüllü olunuz... AYTAM Merkezinde gönüllü çalışınız... Herkesin yapacak bir şeyi var.

AYTAM'ı yaşatmak için destek olunuz, bağışta bulununuz. Sponsor bulunuz...

Tarih meraklısı olunuz; yerel tarih meraklıları grubu kurunuz, tarih sohbetleri düzenleyiniz, meraklılara AYTAM'ı tanıtınız... AYTAM çatısı altında toplanınız...

AYTAM'la iletişim içinde olunuz, iddia, hayal ve çabalara ortak olunuz...

Haydi, AYTAM orada, 3 katlı ev sizi bekliyor... Sıradan insanlar etrafında dönen sivil tarihimiz için; gündelik hayatlarımızı, evlerimizi, işimizi, işyerlerimizi kaydedelim; haydi, bize ait sıradan resimleri, belgeleri, nesneleri sergileyelim...

AYTAM sizinle Afyonkarahisar'ın kültürel mirasını koruyacak ve çevreye ilişkin değerlerini güçlendirecek bir araç olacaktır.

Çabalarımız geleceğe armağan olsun!

İletişim :

Av.Kadir DAYLIK

T: +90(216)469 0 470
+90(532)252 85 52

F: +90(216)469 0 471

E-posta : daylik@daylik.av.tr

İnternet: www.aytam.org.tr

E-posta Grubu : aytam@googlegroups.com

Posta Adresi : Kayışdağ Cad. Karaman Çiftliği Yolu
Eston Çamlıevler A2 Kızılçam D.2
İçerenköy 34752 Kadıköy/İSTANBUL

Tamer BİLGİÇ –Tuval üzerine akrilik, 2006

(Resimlerimin fotoğraflarını kullanmanızda bir sakınca yok. Çünkü ticari bir iş değil- T.B.)

Tamer Bilgiç'e teşekkürler...